

**Roskilde
University**

Biblioteket og basisuddannelsen

et afgangspjækt om informationssøgningskompetence

Stube, Hanne; Johannsen, Trine Winther

Publication date:
2011

Citation for published version (APA):
Stube, H., & Johannsen, T. W. (2011). *Biblioteket og basisuddannelsen: et afgangspjækt om informationssøgningskompetence*. <http://hdl.handle.net/handle/1800/6368>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Biblioteket og basisuddannelsen

Et afgangsprøjsjekt om informationssøgningskompetence

Af

Hanne Stube og Trine Winther Johannsen

Vejleder:

Trine Schreiber

Masteruddannelsen i

Biblioteks- og informationsvidenskab

IVA

Marts 2011

Tak til vejledere og studerende, som stillede op til interviews

og

tak til Trine Schreiber for konstruktiv og engageret
vejledning.

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	1
1 Introduktion.....	1
1.1 Motivation.....	1
1.2 Problemfelt.....	4
2 Metode.....	6
2.1 Indledning til metodeafsnit	6
2.2 Det praksisteoretiske perspektiv	6
2.2.1 Theodore Schatzki.....	7
2.3 Informationskompetence i forandring.....	8
2.3.1 Lasse Lipponen og det sociokulturelle perspektiv	8
2.3.2 Annemaree LLoyd	9
2.4 Opsummering af teori	14
2.5 Empiri.....	16
2.5.1 Tematisering. Interviewundersøgelsens hvad, hvorfor og hvordan	16
2.5.2 Interview med de studerende	17
2.5.3 Interview med vejledere	18
2.5.4 Studieordning	19
2.5.5 Projektrapporter	20
3 Analyse	21
3.1 Indledning.....	21
3.2 Niveau 1	22
3.2.1 Vejledere på Sambas.....	22
3.2.2 Opsummering.....	26
3.2.3 De studerende på Sambas.....	27
3.2.4 Opsummering.....	29
3.3 Niveau 2.....	29
3.3.1 Context, Informations modalities og Roles of power	30
3.3.2 Opsummering.....	34
3.3.3 Lloyds 4 aktiviteter til at se informationskompetence som en sociokulturel praksis.....	35
3.3.4 Opsummering.....	38
3.3.5 Delkonklusion	38
3.4 Studerende og vejlederes forhold til biblioteket	39
3.4.1 Hvad tænker de studerende om RUB.....	40
3.4.2 Hvad tænker vejlederne om RUB.....	40
3.4.3 Opsummering.....	41
4 Konklusion	43
4.1 Bibliotekets rolle	44
5 Perspektivering.....	46
Litteraturliste.....	48

Resumé

Gennem en interviewundersøgelse forsøger vi at få et indblik i den kontekst, som de studerende befinder sig i på RUCs samfundsvidenskabelige basisuddannelse og dermed få begreb om studiemiljøets informationskompetence. Ikke mindst vil vi gerne vide, hvilken betydning informations- og litteratursøgning har i undervisningen og i projektskrivningen, og om biblioteket spiller en rolle i processen. Vi benytter begreber fra Annemaree Lloyds teori om informationspraksis og ser på vores egen empiri i form af interviews med studerende og vejledere. Vores fokus er at analysere bibliotekets rolle i de studerendes informationssøgningspraksis, fordi vi ønsker at biblioteket skal kunne tilbyde mere ”fremtidssikrede” undervisningstilbud i et brugercentreret perspektiv.

1. Introduktion

1.1 Motivation

Den teknologiske udvikling og den massive informationsstrøm fra alle steder har vendt op og ned på bibliotekernes selvopfattelse – det gælder både folke-og forskningsbiblioteker. De er i en rivende forandringsproces og i fuld gang med at omdefinere deres rolle.

Oplægget til et seminar om informationskompetence afholdt af DEFF og VidenDanmark definerer den epoke vi befinder os i som et ”... vidensamfund med fokus på processer, forandringer og udvikling. Og som overlevelsestrategi er det derfor nødvendigt at vi kan stille spørgsmål, indsamle information, lære, skabe ny viden og bruge denne viden...” Vi skal med andre ord - og frit citeret fra oplægget - styrke vores informationskompetence.

Forskere som Brenda Dervin og Carol Kuhlthau har tidligt set og beskrevet det paradigmeskift, der er sket væk fra det bibliografiske omdrejningspunkt til et udgangspunkt i brugerens behov. Begge opfatter det at være informationskompetent - i relation til kritisk tænkning, analyse og vurdering af information- som læring.

Tiden er for længe løbet fra de meget bibliotekstekniske kurser, og skal vi ’lokke’ studerende til at

benytte biblioteket, må vores tilbud være mere anvendelsesorienteret som f.eks. den mulighed på Roskilde Universitetsbibliotek at kunne 'booke en bibliotekar', når man som studerende skal skrive projektrapport . (Modulopgave 1)

Biblioteket - fysisk eller digitalt - er ikke automatisk det eneste oplagte autoritative sted at søge information. Google, Wikipedia og officielle, oplysende websites som f.eks. ministerier, folketing, statistikbanker etc., bruges flittigt af de studerende, og udbyttet må ikke underkendes. Det betyder, at vi som bibliotek på et universitet fremover skal være opsøgende og proaktive. Vi skal selv ud og fortælle 'historien' om, hvem vi er og tydeliggøre hvor og hvordan vores ydelser er brugbare i de studerendes uddannelsesverden. Det gøres, tror vi, bl.a. ved at skabe netværk i hele studiemiljøet og være lydhøre over for tendenser og ændrede behov. Vores biblioteksfaglige viden skal kendes og anerkendes .

I publikationen 'Informationskompetence i udvikling' (2009) giver Karen Harbo i sit bidrag: 'Informationskompetence – en sag alene for biblioteker ? ' en meget præcis beskrivelse af bibliotekerne som en vigtig aktør i uddannelseslandskabet: "Det handler om, at biblioteksundervisning skal understøtte de studerendes faglighed i et samspil med fagets undervisere" hvor biblioteket kan "berige med ekspertviden om benyttelse af informationskilder og indsigt i samspillet mellem søgning og anden håndtering/brug af information under læreproces, videntilegnelse og videnkonstruktion" (s.35).

På Roskilde Universitetsbibliotek er vi selvfølgelig klar over, at der er behov for forandringer, fordi diverse målinger og undersøgelser har vist, at dele af vores tilbud til de studerende ikke er i takt med tiden. Overraskelsen er heller ikke stor, når vi kan konstatere, at der er langt mere efterspørgsel på det projektemne-orienterede 'book en bibliotekar' tilbud end på den katederprægede klasseundervisning. Vi har i tidligere modulopgaver netop kunnet konkludere at motivationen for at lære om de ressourcer, der er tilgængelige via biblioteket, er på sit højeste når projektemnet er valgt: det er præcis dér behovet for overblik opstår, og mødet med bibliotekaren efterlader rent faktisk de studerende meget positivt overraskede over mængden af relevante informations - ressourcer, som de vitterligt ikke havde det fjerneste kendskab til.

Når vi mere specifikt har observeret de studerendes søgeadfærd (Modulopgave 2) viser det sig, at

de i løbet af samtalen med bibliotekaren om både projektemnet og de relevante informationsressourcer yderligere får en masse viden af mere søgeteknisk karakter. Altså, en ny og brugbar indsigt i hjælpeværktøjer, der kan optimere kvaliteten af søgninger i de ressourcer, de nu ved eksisterer. Alt i alt giver det de studerende en mere kvalificeret mulighed for at præcisere aspekter i deres projektemne, hvilket understøtter, at biblioteket også kan spille en vigtig rolle som facilitator af læring og skal positionere sig som sådan og ikke blot som en institution, der passivt stiller litteratur/information til rådighed.

Vi ser altså, at kontakten med biblioteket kan være en meget positiv og brugbar erfaring for de studerende, men kan samtidig konstatere, at de fleste opdager vores tilbud nærmest tilfældigt. Biblioteket, og alt hvad det kan, er ikke en del af den studerendes sociale, uddannelsesmæssige og faglige kontekst på universitet. For eksempel er bestilling af 'book en bibliotekar' et initiativ, som de studerende tager selvstændigt. Det er ikke præget af en uddannelsesmæssig hverdagssammenhæng, hverken undervisningsmæssigt eller i fysisk forstand: kun meget sjældent hører vi om, at en vejleder har været involveret, og bibliotekarens møde med de studerende foregår på biblioteket i en bygning langt væk fra uddannelsens beliggenhed og i meget anderledes omgivelser.

Vores hidtidige iagttagelser viser, at der ikke i særligt omfang, om overhovedet, tales om biblioteket på universitetet/uddannelsen hverken som redskab eller som sted. Det vil vi gerne ændre på, fordi vi samtidig kan konstatere, at der er et behov fra de studerendes side for målrettet viden om informationsressourcer. Litteratursøgning og hvad dertil hører skal ses i et større perspektiv, som en del af det at være informationskompetent. Vi vil gerne, at den særlige faglighed som biblioteket kan stille til rådighed skal ind i en integreret fælles kontekst med den læring, der foregår på universitetet.

Det ønske står vi ikke alene med. Det er en tendens, der allerede er at finde på flere forskningsbiblioteker og som er beskrevet i adskillige artikler. Et eksempel er Revys temanummer fra 2010: 'Informationskompetence og forskningsbibliotekerne. Begrebet under forandring', hvis artikler har været med til øge motivationen for at undersøge den uddannelsesmæssige kontekst på Roskilde Universitet eller rettere et hjørne af den: den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Mai Aggerbeck – en af bidragsyderne i temanummeret nævner i sin artikel 'Informationskompetence

går nye veje' (s. 4 ff), at tendensen til at ændre opfattelse af informationskompetence og en årsag til at hele området i øvrigt er i vækst, kommer i forlængelse af de anderledes kvalifikationskrav til studiekompetencer og forskning, som stilles i henholdsvis gymnasier og på videregående uddannelser. Hun skriver: *I dag er det ikke kun et spørgsmål om at hente og lagre viden. Det er også et spørgsmål om hvordan viden opbygges og ændres i processerne mellem mennesker (s. 4)... og om informationskompetence....begrebet informationskompetence må og skal forandre sig i en tid hvor opfattelsen af læring skifter fra at være et psykologisk fænomen til at være en social aktivitet..(s. 5)*

Andetsteds i samme temanummer tager Jette Bohn tråden op, og med afsæt i Kuhlthaus brugerorienterede perspektiv skriver hun i artiklen: 'Informationskompetence kommer ikke af sig selv' (s. 8ff) : *Ved at tage udgangspunkt i brugerens forudsætninger og behov bliver fokus flyttet fra en passiv service til en aktiv læreproces. Evnen til at håndtere denne proces på fornuftig vis giver de studerende kompetence til at tage del i beslutningsprocesser, problemløsning og forskning – og er et vigtigt redskab til at tage ansvar for egen læring (s.9)*

Vi har netop i en tidligere opgave benyttet dele af Kuhlthaus informationssøgningsmodel for at se på effekten af bibliotekets tilbud til de studerende om hjælp til informationssøgning (Modulopgave 1), og vi har siden benyttet Dervins Sensemaking model til at iagttage de studerendes brugeradfærd i det hele taget (Modulopgave 2). Disse vinkler på de studerendes informationspraksis og den nævnte biblioteksdebat om, hvordan bl.a. forskningsbiblioteker på uddannelsinstitutioner skal definere sig selv i forhold til brugerne, motiverer os til næste skridt.

1.2 Problemfelt

Vi har i løbet af vores masteruddannelse beskæftiget os med Kuhlthaus informationssøgningsmodel og med Dervins Sensemaking til analyse af studerendes læring og brugeradfærd i forbindelse med biblioteket. I dette afgangsprøjsjekt ønsker vi at arbejde videre med bibliotekets tilbud og undervisning til de studerende, men denne gang flytter vi fokus fra biblioteket til brugerne ved at beskæftige os med de samfundsvidenskabelige basisstuderendes informations - søgningskompetence.

Vi vil bl.a.gennem interviewundersøgelse forsøge at opnå et indblik i den kontekst, som de

studerende befinder sig i på den samfundsvidenskabelige uddannelse og få begreb om studiemiljøets informationskompetence. Ikke mindst vil vi gerne vide, hvilken betydning informations- og litteratursøgning har i undervisningen og i projektskrivningen, og om biblioteket spiller en rolle

For at opnå det ville det være optimalt at følge de studerende i et semesters projektarbejde: gruppedannelse, valg af projektemne, diskussioner etc. for derved at forstå sprog, begreber og strukturer. Det er ikke muligt, og vi må derfor basere vores undersøgelse på kendskab til studieordningernes beskrivelse af teori/metodekrav samt kendskab til metode i de studerendes metodeafsnit i deres projektrapporter. Dette vil vi kombinere med en interviewundersøgelse af tilfældigt udvalgte studerende og vejledere på den samfundsvidenskabelig basisuddannelse (Sambas).

Vi vil interviewe studerende og vejledere om f.eks.:

Hvordan forstår de informationssøgning, og hvordan er erfaringen i forbindelse med projektarbejde og vejledning ?

Hvad forbinder de med vejledning og informationssøgning ?

Hvad tænker de om biblioteket - hvordan beskriver de brugen af det ?

Med inddragelse af Lloyds teori om informationspraksis og vores empiri i form af interviews med studerende og vejledere samt nærlæsning af studieordning og studenterrapporters metodeafsnit vil vi analysere informationssøgningskompetencen på Sambas.

Vi ønsker at se på bibliotekets rolle i de studerendes informationspraksis for at vurdere, om vi kan se konturerne af mere ”fremtidssikrede” undervisningstilbud i det brugercentrerede perspektiv.

Dette leder os hen til følgende problemformulering:

Hvordan foregår informationssøgningen på Sambas og spiller biblioteket en rolle i processen?

Analysen baserer sig på Lloyds begreber om informationskompetence som en sociokulturel praksis.

2. Metode

2.1 Indledning til metodeafsnit

I dette afsnit vil vi gøre rede for den måde, vi har valgt at besvare vores problemformulering på. Vi kommer ind på både metodiske overvejelser, teoretiske tilgange samt vores empiri og analysestrategi.

Vi har valgt at benytte Annemaree Lloyds tekster som vores teoretiske omdrejningspunkt, fordi vi er blevet inspireret af hendes helhedssyn på informationskompetence og hendes undersøgelser af informationspraksis hos bl.a. brandmænd. Hun viser, at det at være informationskompetent ikke kun er noget tekstuel, men er et samspil mellem kultur, krop og sanser samt tekstbaseret information.

Vi vil først introducere Theodore Schatzkis praksisteoretiske perspektiv og Lasse Lipponens udlægning af et sociokulturelt perspektiv på informationskompetence, som Lloyd bruger i sine analyser af informationskompetence. Efterfølgende vil vi samle op på det begrebsapparat, som vi anvender i vores analyse. Vi anvender ikke Lloyds, Lipponens og Schatzkis samlede begrebsapparat, men udvælger de dele, vi finder relevante til at belyse de problemstillinger, vi har fokus på i dette afgangprojekt.

2.2 Det praksisteoretiske perspektiv

I følge Annemaree Lloyd begrænser og forenkler informations- og biblioteksvidenskaben ofte begrebet informationskompetence til kun at dreje sig om beskrivelse af informationsfærdigheder. Derved mangler der en teoretisk udvikling af begrebet. Lloyd ønsker at introducere et teoretisk perspektiv til at undersøge informationskompetence ud fra et ontologisk felt udviklet af Schatzki, hvor informationskompetence ses som en praksis tilknyttet det sociale liv. Denne praksis er koblet til konstruktivismen, som positionerer viden til at være lokalt forankret og situeret, og som repræsenterer det kollektive arbejde mellem mennesker - det kan være på arbejdspladsen, på universitetet eller på fodboldbanen.

I Schatzkis praksisteoretiske perspektiv forstås begrebet viden mere kompleks, fordi det også omfatter "hvordan og hvor" samt strukturer som ønsker og følelser. På den måde ses viden implicit og kulturelt specifik og indlejret i praksis, der åbner veje til at forstå verden og inkluderer objekter og andre mennesker. Det er gennem praksis, at information og konstruktion af viden muliggøres.

2.2.1 Theodore Schatzki

En praksis skal forstås som kropslige og mentale aktiviteter, som brug af ting/redskaber samt viden om aktiviteter. En praksis rummer både forståelser, procedurer, følelser og engagementer. Praksis er en central del af det sociale liv og handlen, og praksisteori er den teori, som placerer det sociale i performative processer, og hvis analytiske optik omtales som det praksisteoretiske perspektiv.

Praksisteori og det praksisteoretiske perspektiv har fokus på, hvordan praksisser gøres, udføres, gennemføres og fremføres i det sociale liv, og det praksisteoretiske perspektiv kan afdække, hvordan sociale praksisser vedligeholdes og forandres. Det praksisteoretiske perspektiv er altså ikke en teori, men et bestemt perspektiv, hvorfra man fokuserer på den praksis, som udføres.

Sociologen Theodore Schatzki har arbejdet med at udvikle praktiske teoretiske begreber som beskæftiger sig med hverdagslivet. Han definerer overordnet *praksis* som:

“A practice is a set of doings and sayings organized by a pool of understandings, a set of rules and a teleoaffective structure” (Halkier og Jensen s. 53)

“Doings and sayings” er det man gør og det man siger, man gør.

“Understandings” (Forståelse) er ifølge Schatzki en praktisk forståelse for *hvordan* og *hvor* man kan gøre noget – en viden om ens egne færdigheder, som gør at man kan foretage de handlinger, som udgør en praksis.

“Rules” (Regler) er de sagte og usagte formuleringer eller definitioner på, hvad der skal og kan gøres samt det, der er rigtigt og forkert at gøre.

De “teleoaffective structures” (De normative og følelsesmæssige strukturer) er de overordnede følelsesmæssige og normative orienteringer mod det, der skal gøres - om det er meningsfuldt at gøre det.

Disse 3 elementer danner en praksis og er de mentale forudsætninger for ”doings” og ”sayings”, de konkrete aktiviteter.

En praksis er altså en organiseret sammenhæng af menneskelig aktivitet og består af mange elementer - krop, viden, engagement, ting osv. - som fungerer i gensidighed med hinanden. Den rummer forståelser, procedurer og engagementer, og det er gennem praksis at forståelse og erkendelse opnås. Alle praksisser er sociale og derfor ikke en individuel selvhjulpen (self-sufficient) aktivitet, men er forankret i og gennem gruppeaktiviteter. En praksis er forstået/forhandlet, organiseret og udført i de diskurser, som er karakteristiske for det miljø, de er situerede i - fx. uddannelsesmiljøet.

2.3 Informationskompetence i forandring

American Library Associations (www.ala.org) definition af en informationskompetent person har siden den blev formuleret i 1989 været en af de autoritative definitioner for mange bibliotekarer og dannet den forståelsesmæssige baggrund for undervisning af studerende i informationssøgning. Definitionen går i korte træk ud på at det enkelte individ erkender og afdækker sit behov for information og dernæst ved hjælp af søgeteknikker, kildekritik og refleksion opsamler, genanvender og konstruerer ny viden.

Flere forskere har sideløbende med definitionens udbredte anvendelse i biblioteksvæsenet søgt at udfordre den efterhånden klassiske formulering og dermed sat stort spørgsmåltegn ved anvendeligheden af færdigheder, som primært er formuleret ud fra et bibliografisk tekstuelte perspektiv, uafhængigt af konteksten.

2.3.1 Lasse Lipponen og det sociokulturelle perspektiv

I bogen 'Practising information literacy' lægger Lasse Lipponen i sit kapitel 'Information literacy as situated and distributed activity' afstand til det isolerede fokus på individets evne til at opsamle og konstruere viden. Han siger: *Human beings do not live in a vacuum ; their thinking is mediated through the cultural symbol systems and artefacts they use* (s. 52) og åbner dermed for det han benævner som en sociokulturel synsvinkel på læringsopfattelse. Her er et af elementerne Lave/Wengers teori om praksisfællesskaber, defineret af det komplekse samspil, som udgøres af den deltagendes identitet og fællesskabet sammen med de andre deltagende. Her forstås læring som det, der opstår ud af samspillet.

Lipponen gør også opmærksom på andre betydningsfulde elementer i forståelsen af det sociokulturelle perspektiv såsom anvendelsen af redskaber, og han nævner to kategorier: *Diskursive redskaber* som eksempelvis er ideer, modeller, teorier og *materielle redskaber*: maskiner, informationssystemer, måleinstrumenter. Det væsentlige ved redskaber er, at de f.eks. kan udføre opgaver, som mennesket ikke magter biologisk, og for at kunne benytte redskaberne kræves udvikling af flere kompetencer - også informationskompetencer. Lipponen har desuden en tredje vigtig pointe: mange redskaber har en indlejret viden f.eks. en database, som man ikke nødvendigvis skal kende for at bruge redskabet, men som er en underliggende viden, der kun kendes, huskes og udvikles, fordi den er indlejret i et praksisfællesskab, hvor mennesker benytter sig af og har nødvendige dialoger om redskaberne. Det er også informationskompetence og kan alene af den grund ikke ses som en individuel ekspertise.

Konklusionen for Lipponen er, at den klassiske definition på informationskompetence bør inkludere:

- Fokus på de *artefakter* der benyttes i et praksisfællesskab.
- Fokus på hvilke måder man *deltager* i praksisfællesskabet (hvordan benytter man redskaber, hvordan ageres socialt).
- Definitionen af informationskompetence bør være bredere end nu, hvor der udelukkende tages udgangspunkt i individet. Hvis læren om informationskompetence fortsat skal være meningsfuld må den have afsæt i den sociale kontekst mennesker befinder sig i, og forstå de praksisser og den teknologi, der råder i det pågældende fællesskab.

Lipponens udlægning af et sociokulturelt perspektiv på informationskompetence er et supplement til forståelse af Lloyds mangeårige forskning. Det er primært dele af hendes forskningserfaringer og konklusioner vi vil anvende i vores analyse af opfattelsen af informationskompetence på Sambas.

2.3.2 Annemaree Lloyd

På baggrund af to store empiriske arbejdspladsundersøgelser (brandmænd, ambulanceførere) argumenterer Lloyd for, at informationskompetence skal opfattes som en sociokulturel proces, der dels kommer til at fungere som katalysator for læring og dels er en vedvarende dynamisk proces. En proces der er uløseligt forbundet med og afhængig af individets evne til med krop og sjæl at indgå i en social kontekst som f.eks. en arbejdsplads eller et studiemiljø og dér kunne aflæse det

pågældende informationslandskab.

Lloyd foreslår (som Lipponen) i sin artikel *Recasting information literacy as sociocultural practice: implications for library and information science researchers* at fremtidige undersøgelser af informationskompetence ikke udelukkende bygger på at måle det enkelte individs intellektuelle formåen. Observationer skal ikke være adskilt fra omverdenen. De skal være holistisk funderede og forstå *the complex sociocultural and embodied nature of information environments*. (s. 2). Hendes udgangspunkt er, at informationskompetence ofte er blevet forenklet og reduceret til simple funktioner uden de videnskabsteoretiske rammer, der ellers ville gøre det muligt at udvikle begrebet. Hun ønsker at komme væk fra en opfattelse af informationskompetence som et isoleret fænomen, der kan sættes på en bestemt formel og udmøntes i et generelt dækkende, éntydigt regelsæt uanset konteksten. Lloyd mener, at informationskompetence skabes og udvikles i en social sammenhæng og indgår som sådan i en informationspraksis, der hele tiden er i bevægelse. Hun beskriver sine iagttagelser af brandmænd og ambulanceføreres udvikling fra nyansatte 'novicer' til mere og mere erfarne medlemmer i praksisfællesskabet og refererer i lighed med Lipponen til Wengers læringsopfattelse: At læring skal ses som situeret og social og det, at den foregår i en bestemt situation, er bestemmende for læringens resultat.

De erfarne ansatte i Lloyds arbejdspladsundersøgelser udtrykker endvidere klart, at den tekstuelle, teoretiske viden er vigtig til at begynde med, men overskygges siden af den praktiske sociale, kulturelle, fysiske, følelsesmæssige og kognitive erfaring. En erfaring, der dels indhøstes af det enkelte individ, og dels udveksles mellem individer i den pågældende sociale praksis, som i dette tilfælde er en *arbejds kontekst*.

Lloyd forklarer informationskompetence som en sociokulturel praksis, og det er i hendes øjne en meget kompleks definition, som hun derfor opdeler i enkelte elementer (key concepts). Igennem forståelsen af de enkelte nøglebegreber - som er med til at definere det komplekse samspil, der foregår mellem individer - fremstår billedet af *informationskompetence*.

Nøglebegreberne, som tilsammen er med til at synliggøre informationskompetence, er *context*, *information modalities* og *role of power* (s.6). Synliggørelsen faciliterer en større forståelse af, hvordan informationskompetence udspiller sig.

Context

Lloyds opfattelse af *kontekst-begrebet* bygger på Schatzki's praksisteoretiske perspektiv, og hun giver bl.a. denne udlægning: Kontekst former og influerer på alt *hvad* der læres og på *hvordan* det læres. En kontekst former måder at lære på: intellektuelt/tekstuel eller kropsligt/praktisk og er legitimerende for måder at være og tænke på. En kontekst er afgørende for, hvilke informationer og hvilken viden, der er accepteret. Derigennem dannes identiteter, og positioner italesættes (s. 6) Lloyd understreger og refererer til Schatzki, at dét at være informationskompetent i een kontekst ikke betyder at man er informationskompetent i alle kontekster, som hver især er forskellige. Individuer influeres og formes derfor forskelligt.

Information modalities

Information/viden i et informationslandskab kan have forskellige *fremtrædelsesformer*, som det kan være nødvendigt at kende, hvis man vil være fuldstændig informationskompetent i den pågældende kontekst (s.7): der er den *teoretiske* overordnede, kontekstafhængige viden, som er tekstuel enten på papir eller digitalt samt den *fysiske/kropslige* viden, som er kontekstafhængig og opnås gennem praktisk erfaring i interaktion med andre.

Role of power

er et nøglebegreb, som Lloyd benytter til at beskrive manifestationen af informationskompetence som en til tider problematisk proces (s. 8). Der er mange 'kræfter' som påvirker og influerer: sociale, historiske, politiske interesser er alle med til at udforme konteksten gennem tanke, tale og praksis. Erfaringerne fra Lloyds undersøgelse viser, at nyansatte må - for at kunne bevæge sig fra den position, som hun kalder for *act as a practitioner* (s. 8ff) til *become a practitioner* - forstå og engagere sig i den vedtagne arbejdspladssdiskurs : hvordan er det sociale miljø og hvordan gør vi egentlig arbejdet i praksis, hvad er diskursen her? Øget erfaring med og efterhånden større engagement i det 'virkelige/rigtige' arbejdsliv trækker de nyansatte væk fra det den mere officielle viden om arbejdspladsen og henimod den måde 'vi i virkeligheden arbejder på her på denne arbejdsplads.' De nyansatte bliver gradvist fuldgyltige medlemmer af praksisfællesskabet og er med i arbejdspladsens 'fortælling'. Lloyd understreger, hvor vigtigt det er at forstå og udforske magtrelationerne i en kontekst, når man vil undersøge, hvordan informationskompetence giver sig udtryk.

Lloyd videreudvikler sin definition og understreger sit ønske om at placere informationskompetence i en teoretisk ramme i artiklen *Framing information literacy as information practice: site ontology and practice theory*.

I artiklen sættes fokus på begrebet 'ontology' "*describes our beliefs about the reality of the world*" (s.246), og hun anvender fortsat Schatzkis praksisteoretiske perspektiv. Især er analysen af den vinkel, som kaldes for *site ontologies* interessant for Lloyd og grundlag for hendes perspektiv. Hun refererer til Schatzki: "*site ontology favours a focus on organised collective human activity as the central feature of social life in opposition to the individual and their mental states*" (s.247)

Begrebet 'praksis' forklares med udgangspunkt i Schatzki - som en organiseret sammenhæng (nexus) af menneskers aktiviteter, og at det netop er gennem praksis, at forståelse og indsigt opstår. Hendes argumentation er, at fordi praksisser er en del af et 'social field' (socialt landskab) afspejles de holdninger, som er kendetegnende for lige præcis dét sociale landskab. Det gælder også informationskompetence som er fuldstændig afhængig af den sociale, historiske, politiske, økonomiske sammenhæng, som den er en del af *which may account for the different ways information literacy manifests as a dispersed practice in different landscapes*. (s.249)

Ifølge Schatzki er der 3 elementer som skal være tilstede for at konstituere et 'praksisfællesskab' En *forståelse* af hvordan ting gøres ; *Regler* man kan forholde sig til ; *De normative og følelsesmæssige strukturer*, som gør det meningsfuldt. Desuden er det vigtigt at medtage ikke blot kognitive, men også affektive aspekter i analyser og vurderinger af praksisfællesskaber. Lloyd konkluderer følgende om praksis-teori:

- Viden er relativ, konstrueret og kontekstafhængig i forhold til diskurs og artefakter i den pågældende sociale praksis
- Praksisfællesskaber har en social historisk og politisk 'livsbane' påvirket af tid, sted og kontekst
- Der sker løbende meningsforhandlinger mennesker imellem, som er med til at udvikle og forandre praksis
- Den fulde forståelse af praksisfællesskaber kræver fokus på, hvordan individet handler

Informationskompetence kan, siger LLOYD med Schatzkis forståelse af praksisteori, udlægges som en sociokulturel praksis: *regardless of how information literacy is situated, the important point to make is not constituted by a single way of knowing about information but is a product of the many ways of knowing, that interconnect to form the practice* (s. 253). Lloyd påpeger videre, at for at forstå informationskompetence i en sociokulturel sammenhæng, må vi også kunne gøre rede for den kontekst, som den er i. Den forståelse kan opnås ved at iagttage de aktiviteter, der er med til at udgøre en praksis, og Lloyd refererer til undersøgelser af 'work place literacy,' der viser facilitering af informationskompetence, så det sker i fuld overensstemmelse med og naturligt integreret i den sociale praksis .

Lloyd udpeger fire aktiviteter som kan konstituere informationskompetence som en sociokulturel praksis:

Influence work: erfarne medlemmer indfører og engagerer efterhånden nyankomne medlemmer ved både direkte og indirekte at overføre og videregive oplysninger om historie, kultur, social adfærd etc. Samtidig sker en forhandling af, hvad der egentlig er den fælles opfattelse og mening.

Information work: refererer til 'bodywork'. Her fokuseres på kroppen, og hvad den gør og udtrykker: de fysiske handlinger. Nyankomne ser medlemmers ageren og omvendt, derved er der også mulighed for at opfattelser af praksis kan forbedres og tilpasses det fælles forhandlede

Information sharing: skal ses i en 'collaborative sociocultural practice' og forstås som en meningsfuld aktivitet, der er dynamisk og influeret af den konstante påvirkning fra omgivelsernes 'sayings og doings':

Information coupling: den nyankomne oplever, at den kendte (officielle), eksplicitte viden kobles til den viden, som bygger på allerede eksisterende underforståede erfaringer i praksisfællesskabet. Og som hele tiden udbygges og kan forhandles: Lloyd påpeger, at koblingen af informationer både har "reflective and reflexive" dimensioner, fordi påvirkning og udvikling sker i samspil. Nye medlemmer reflekterer og lærer, men tilfører også praksissen nye informationer, som efterhånden smitter af og sætter spor. Processen er essentiel for 'the transition from new member to full member', altså en læringsmæssig refleksion.

Lloyd gør opmærksom på, at det komplicerer undersøgelser af informationskompetence, hvis man ønsker at tage et praksisteoretisk perspektiv som 'ramme' om den sociale praksis, fordi det kræver indgående kendskab til og undersøgelser af hele konteksten for at kunne forstå informationspraksissen fuldt ud. Informationskompetence kan ikke udelukkende ses i relation til en tekstuel forståelse og på baggrund af overordnede vedtagne regler. Det at være informationskompetent er en sociokulturel proces, som omfatter det hele menneskes ageren i en kontekst.

Med andre ord:

Informationskompetence skal ikke generaliseres

Informationskompetence skal undersøges i hver eneste kontekst.

Informationskompetence er forskellig fra én kontekst til en anden.

Informationskompetence er kontekstafhængig.

At være informationskompetent er at kende sin kontekst og bruge den viden som katalysator for læring.

2.4 Opsummering af teori

Annemaree Lloyd gør i artikler og gennem arbejdspladsundersøgelser op med den mangeårige opfattelse af informationskompetence som en række veldefinerede, vedtagne og primært tekstuelle færdigheder, der altid kan benyttes uafhængig af konteksten.

Hun betragter informationskompetence som en meget mere kompliceret sociokulturel informationspraksis, som frem for alt er en dynamisk, foranderlig og kontekstafhængig praksis.

Lasse Lipponens betragtninger giver os en baggrund til forståelse af Lloyds ståsted. Han tager også afstand fra at se den klassiske formulering af informationskompetence som et isoleret fokus på individets evne til at opsamle og konstruere viden. Han giver en god og pædagogisk forståelse af læring og informationskompetence fra den sociokulturelle synsvinkel, som er, siger han, defineret af et komplekst samspil mellem individet og de andre. Anvendelsen af både diskursive og materielle redskaber spiller en vigtig rolle, fordi redskaber har en indlejret viden, som igen er

indlejret i et praksisfællesskab, hvor mennesker benytter sig af og har nødvendige dialoger om disse redskaber.

Lloyd pointerer, at hun i sine analyser anvender sociokulturel teori og praksisteori i sin udforskning af informationskompetence som en sociokulturel praksis, og at hun ved hjælp af de rammer sætter scenen for udvikling af en informationskompetencepraksis

For helt at begribe informationskompetence som en sociokulturel praksis sætter hun det under lup og ser en 'bestanddel' af tre nøglebegreber: context, information modalities, role of power. Begreber som - forklaret og uddybet - skal ses i sammenhæng med individet og i det komplekse samspil individet indgår i med andre individer.

Til forståelse af praksisteori anvender Lloyd Theodore Schatzkis praksisteoretiske perspektiv, der fokuserer på den praksis, som udføres. Schatzki definerer praksis som en organiseret sammenhæng af menneskelig aktivitet karakteristisk for det miljø, den er situeret i. Det praksisteoretiske perspektiv ser bl.a på, hvordan praksisser udføres og gennemføres i det sociale liv, og desuden hvordan praksisser vedligeholdes og forandres. Det gælder også, siger Lloyd, for informationskompetence, som i alle perspektiver reflekterer og er afhængig af den kontekst, den er del af. Hun konkluderer, at informationskompetence kan ses som kritisk informationspraksis.

Når vi lægger Schatzkis praksisteoretiske perspektiv ned over opgavens fokus - forståelser af informationssøgningskompetence - ser vi med anvendelse af hans begreber, at det, der siges og gøres omkring informationssøgning er:

Understandings/forståelse:

Hvad ved de studerende og vejlederne om informationssøgning. Hvad ved de om databaser og biblioteket? Hvad er de studerendes rolle? Hvad er vejlederens? Hvilke erfaringer har de?

Rules/Regler:

Hvilke formelle regler er der om informationssøgning (studieordninger). Er der ok at bruge fx wikipedia og google, når man er universitetsstuderende?

Teleoaffective structures/ normative og følelsesmæssige strukturer

Hvordan viser de studerende deres interesse for informationssøgningen – viser de nogen interesse overhovedet? Giver det mening at bruge bibliotekets katalog og databaser? Det der giver mening for nogle, giver ikke nødvendigvis mening for andre.

Informationskompetence består af mange aktiviteter og med udgangspunkt i Lloyds forskning og teoretiske vinkel fokuserer vi på de aktiviteter, som danner de studerendes informationssøgningskompetence ud fra deres egen forståelse, ud fra det de forstår, siger, og gør.

Vi vil medtænke forståelser af informationskompetencer, og de regler der er, samt deres følelsesmæssige engagement. Vi skal se de studerende som aktører, som handler og tænker og se på deres opfattelse af, hvad der er passende ”performance” i deres studiemæssige kontekst.

2.5 Empiri

2.5.1 Tematisering. Interviewundersøgelsens hvad, hvorfor og hvordan.

Vi har valgt Sambas som omdrejningspunkt for dette speciale. Vi ser meget til disse studerende på biblioteket både i Book-en-bibliotekar, i vejledningen og i undervisningen. Vi har valgt 3. semester, fordi de studerende dels har været igennem biblioteksundervisningen og dels fordi de nu opfatter sig selv som studerende. Det bedste ville være at opleve de studerendes eget studiemiljø og følge dem i et semesters projektarbejde for helt at forstå sprog, begreber og strukturer i deres sociale praksis. Det kan vi ikke, så vores empiri baserer sig derfor på en interviewundersøgelse af udvalgte studerende og vejledere på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Vi vil supplere vores interviews med en nærlæsning af Sambas’ studieordning for at se om informationskompetence er nævnt og i hvilken sammenhæng samt med nedslag i projektrapporter fra Sambas 3. semester for at undersøge, om de studerende selv nævner informationssøgning i deres metodeafsnit og hvorledes.

Formålet med vores interview udspringer altså ikke i at efterprøve en hypotese, men af en videbegærlighed efter - eller undren over - hvordan informationskompetence og dermed de studerendes informationssøgningspraksis optræder og kommer til udtryk i et uddannelsesforløb og hvordan de studerende og deres vejledere håndterer dette.

Vi begrundet formålet med vores interviews således:

Vi ønsker at undersøge, hvorledes informationssøgningen foregår blandt de studerende i deres projektarbejde på Sambas, og hvilken rolle biblioteket spiller i denne informationssøgning.

For at kunne afdække dette, inviterer vi studerende til fokusgruppeinterview for at få indblik i deres informationspraksis i forbindelse med deres projektarbejde på 3. semester. Desuden inviterer vi vejledere på Sambas til et interview for at afdække, hvorledes de indtænker informationssøgning i deres vejledning af studerende, samt om informationskompetence er integreret i vejledningen/undervisningen. For at kunne arbejde videre med bibliotekets tilbud om kurser og vejledning i informationssøgning, spørger vi også til, hvordan de studerende og vejlederne forestiller sig, at biblioteket bredt betragtet kan spille med i uddannelsesforløbet.

2.5.2 Interview med de studerende:

Vi ønsker helt konkret at vide, hvordan en gruppe på Sambas finder litteratur til deres projektemne. Når de har besluttet sig for et emne, hvad sker der så?

Empirien baserer sig på fokusgruppeinterviews med en gruppe studerende fra Sambas, som vi har fået kontakt med. Gruppen er tilfældigt udvalgt fra de studerende, som har reageret på vores utallige henvendelser. Det har været meget vanskeligt at få aftaler med de studerende, fordi vi kontaktede dem på det tidspunkt, de var allermest optaget af at færdiggøre deres projekt. Vi er klar over, at de studerende vi har fået fat i, ikke kan siges at være "typiske" sambasser - hvis sådan nogle overhovedet findes. Det er formodentlig de "typiske" studerende, som ikke reagerede på vores henvendelser. "Vores" studerende er meget aktive på deres studie og interesserede i, hvad der ellers rører sig på universitetet. Flere af dem er aktive biblioteksbrugere.

Vi ville gerne have haft mindst 2 fokusgruppeinterviews, men det har altså ikke været muligt at få flere studerende til at stille op. Fokusgruppeinterviewet er foregået i et mødelokale på biblioteket med fri slik og kaffe, og det har taget ca. en time.

Vi har valgt fokusgruppeinterviewet i forbindelse med de studerende for at give dem mulighed for frit at diskutere indbyrdes og blive inspireret af hinanden. Bente Halkier skriver i sin bog "Fokusgrupper", at først og fremmest er fokusgrupper gode til at producere data om sociale grupperes fortolkninger, interaktioner og normer (s. 13) og typisk vil de forskellige deltagers

sammenligninger af erfaringer og forståelser i gruppeprocesserne kunne producere viden om kompleksiteterne i betydningsdannelser og sociale praksisser (s.14).

Vi har udarbejdet vores interviewguide ud fra vores praksisteoretiske indgangsvinkel. Det er vigtigt at få de studerende til at fortælle om deres praksisser - hvad de gør og hvordan de gør - i forbindelse med at finde litteratur og information i løbet af deres projektarbejde. De studerende skal altså kunne fordybe sig i emnet uden for meget styring fra os. Undervejs i deres samtale vil der muligvis også dukke væsentlige oplysninger frem i lyset, som vi ikke på forhånd har kendskab til. Vores opgave er at sørge for, at diskussionen bliver ved emnet, vi har moderatorens rolle. Vores interviewguide hjælper os til at holde fokus.

Interviewguide til de studerende:

Får de hjælp af vejlederen mht. til informationssøgning - søger de selv og hvordan gør de det?

Hvor går de hen for at finde den litteratur, de har brug for?

Kontakter de eksperter, hvilke?

Hvilke hjemmesider og biblioteker bruger de?

Bruger de RUb's hjemmeside og bibliotek.?

Hvad tænker de om RUb – bruger de både det fysiske og det digitale bibliotek?

Hvilke hindringer/ fordele er der mht. benyttelsen af RUb?

Hvordan forestiller de sig, at den optimale informationssøgning vil se ud?

2.5.3 Interview med vejledere:

Vi ønsker at vide, hvorledes vejledere på Sambas indtænker informationssøgning i den vejledning og undervisning de giver gruppen, og om informationskompetence er en del af den akademiske (ud)dannelse på Sambas.

Empirien baserer sig på 3 interview med 3 vejledere på Sambas. Vi har taget kontakt med 4 vejledere fra Sambas og 3 af dem svarede positivt tilbage. De har umiddelbart syntes, at det er et spændende emne, vi har valgt til vores afgangsprøve og fundet det interessant at deltage.

Interviewene har taget omkring en lille time og alle 3 vejledere har tilkendegivet, at vi er velkomne til at vende tilbage, hvis vi ønsker yderligere uddybning af det, de siger i interviewet.

2 af interviewene har foregået på vejlederens kontor på uddannelsen - det har været meget spændende for os at være der fysisk og se hvordan et basishus ser ud.

Vi har valgt at interviewe vejlederne enkeltvist for at spørge til den enkelte vejleders praksis i informationssøgning. Med Kvales ord for at få et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener. (Kvale s.19).

Vi har udarbejdet en interviewguide, som relaterer sig til praksis - hvad vejlederen gør og hvordan. Vi sendte vores interviewguide til vejlederne, så de kunne forberede sig på interviewet. Det har også i disse interviews været vigtigt at have en interviewguide at tage udgangspunkt i. Vi har dog været meget fleksible mht. rækkefølgen af de enkelte spørgsmål, og interviewet har af og til at bevæget sig væk fra vores spørgsmål. Guiden har hjulpet os med at komme tilbage til emnet, hvis vi var kommet for langt væk. Det vigtigste for os har dog været at få et indblik i praksissen.

Interviewguide til vejlederen:

Er informationssøgningen de studerendes ansvar eller er vejlederen aktiv i processen?

Bliver de studerende introduceret til informationssøgning af vejlederen?

Er der sammenhæng mellem vejlederens eget forhold til informationssøgning (bruger eller ikkebruger af fysiske og digitale biblioteker), og det som formidles til gruppen?

Hvor stor en rolle spiller informationssøgningen i forhold til resten af projektarbejdet?

Er informationskompetence et i begreb i basisuddannelsen?

Hvad tænker vejlederen om RUb i forhold til projektarbejdet på Sambas?

2.5.4 Studieordning

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC

Bacheloruddannelse på RUC består af en basisuddannelse af 2 års varighed samt 1 år på overbygningsuddannelsen. Der er 4 basisuddannelser : den naturvidenskabelige, den samfundsvidenskabelige, den humanistiske og den humanistisk-teknologiske. De fleste basisstuderende fordeler sig på den samfundsvidenskabelige og den humanistiske uddannelse med

ca. 1000 studerende på hver (RUC studieguide 2011)

Kendetegnet for studieformen på alle 4 basisuddannelser er bl.a. det problemorienterede projektarbejde, som lægger op til, at der arbejdes med en problemstilling, som den studerende selv er med til at formulere.

Projektarbejdet på Sambas foregår som gruppearbejde med 4-7 studerende, hvilket giver ”den enkelte studerende optimale muligheder for at udvikle evner til at arbejde sammen med andre og evner til at arbejde kritisk og videnskabeligt” (RUC studieguide 2011)

Hver projektgruppe har tilknyttet en vejleder med hvem de kan diskutere det selvvalgte projektemne.

Strukturen på den samfundsvidenskabelige uddannelse er fire semestre, som indholdsmæssigt består af en kombination af projektskrivning og kurser. I studievejledningens præsentation af Sambas bruges ord som engagement, selvstændighed og ansvarliggørelse i beskrivelsen af krav og forventninger til de studerende, der tillige med projektarbejdet også skal følge en række fagrelevante kurser.

I studieordningen for Sambas er alle kursusforløb naturligvis beskrevet, og her kan vi se, at der på 1. basisår blandt metodekurserne er indskrevet et 3timers litteraturkursus, som sammen med andre metodekurser giver ECTS points (7,5). Det første basisår er opdelt i 2 moduler og hvert modul afsluttes med en projektrapport. Her er målet, at den studerende ved projektprøven efter 1. delmodul i det 1. basisår blandt flere krav også kan foretage litteratursøgning.

2.5.5 Projektrapporter

De 4 semestre på Sambas har hvert sit formål. På 1. semester skal de studerende lære at opstille, begrunde og undersøge en samfundsvidenskabelig problemstilling og lære de håndværksmæssige sider ved projekt og projektrapport. På 2. semester styrkes de studerende i deres evner til at vælge og anvende teorier og på 3. semester, hvor vi i denne opgave møder de studerende, er det videnskabsteori, der fokuseres på. Fælles for alle semestre er, at de studerende indgår i et gruppebaseret, problemorienteret projektarbejde omhandlende et selvvalgt emne inden for det pågældende semesters hustema, og semestret slutes af med aflevering af en projektrapport samt mundtlig eksamen.

De formelle krav til projektrapporten er beskrevet i Gældende Studiehåndbog. Projektrapporten skal opfylde en række formkrav med hensyn til forside, indholdsfortegnelse, baggrund for problemformuleringen, problemformulering, fremgangsmåde, teori og metode, analyse af problemstillingen, konklusion, perspektivering, referencer og litteraturliste. (Gældende studiehåndbog s.30) En stor del af basisprojekterne uploades til RUDAR, RUCs digitale projektbibliotek, hvor de via RUCs hjemmeside ligger frit tilgængelige til inspiration for andre studerende. Projektrapporterne er i øvrigt tilgængelige for alle, da de er søgbare i Google.

Vi har via RUDAR udvalgt 3. semester rapporter fra Sam Bas for at undersøge, om litteratur/informationssøgeprocessen er omtalt i rapporternes metodeafsnit. Vi har identificeret rapporterne via afleveringstidspunkt og søgt på "litteratur" i de enkelte pdf-filers søgefelt. Vi har hurtigt slået op i alle rapporter afleveret dec. 2009 og dec. 2010 og noteret URL'en på de få, hvor litteratur/information var nævnt i metodeafsnittet. Yderligere har vi bemærket, at litteraturlisterne generelt er meget velordnede.

3. Analyse

3.1 Indledning

Analysen baserer sig, som tidligere nævnt, på interviews med 3 vejledere fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse – deres rigtige navne er anonymiserede, og vi kalder dem for Astrid, Margrethe og Kresten. Desuden har vi talt med en gruppe studerende (navnløse), som må karakteriseres ved at være mere flittige brugere af biblioteket end gennemsnittet, og som bidrager med kritiske indfaldsvinkler, ideer til forbedring af bibliotekets rolle og - ikke mindst - viden om egne og medstuderendes adfærd i forbindelse med informationssøgning til deres projekter. Lydfiler med disse interviews kan rekvireres.

Vi analyserer interviewene ud fra følgende:

Hvad gør de studerende når de skal finde litteratur til deres projekt?

Delspørgsmål fra interviewguide:

Hvor går de hen for at finde den litteratur, de har brug for?

Kontakter de eksperter, hvilke?

Hvilke hjemmesider og biblioteker bruger de?

Bruger de RUb's hjemmeside og bibliotek.?

sammenholdt med

Hvad gør vejlederne i forbindelse med informationssøgningen?

Delspørgsmål fra interviewguide:

Er informationssøgningen de studerendes ansvar eller er vejlederen aktiv i processen?

Bliver de studerende introduceret til informationssøgning af vejlederen?

Er der sammenhæng mellem vejlederens eget forhold til informationssøgning (bruger eller ikke bruger af fysiske og digitale biblioteker) og det som formidles til gruppen?

Vores analysedesign har 2 niveauer:

Niveau 1: Her lader vi interviewpersonerne komme til orde efter en kort indledning om henholdsvis basisstuderende og vejledere på RUC. Alle udsagn er strukturerede efter spørgsmålene i vores spørgeguide og efterfølges af en kort opsummering. Citaterne står med kursiv.

Niveau 2: Vi ser på interviewresultaterne ud fra Lloyds forståelse af informationskompetence.

Anvendelsen af hendes begreber benyttes dels til at fokusere på studerende og vejlederes informationssøgningspraksis, dels til at forklare på hvilke måder informationskompetence udfolder sig i en uddannelsesmæssig kontekst. Niveau 2 består af to afsnit som begge afsluttes med opsummering og delkonklusion.

Herefter følger et afsnit om både studerende og vejlederes forhold til biblioteket. Vi stiller spørgsmålet: hvad tænker I om RUb? Afsnittet indledes med en kort introduktion til biblioteket og rundes af med en opsummering.

3.2 Niveau 1

3.2.1 Vejledere på Samba

Vejlederne på Samba er i lighed med de studerende tilknyttet huse. I hvert hus er der ca. 120 studerende og 4-5 vejledere, der er ansvarlige for både undervisning og vejledning af projektgrupper .

Vejledergruppen kan groft sagt opdeles i 2 grupper: forskere og ikke fastansatte timelærere/undervisningsassistenter. Forskerne er hentet fra 4 forskellige institutter på RUC, og over en to-årig periode skal de afvikle deres undervisningsforpligtelser på basisuddannelsen. Derudover er der de ikke-fastansatte lærere, som ansættes af Det Samfundsvidenskabelige Basisstudium (Sambas) til undervisning og vejledning af projektgrupper

Sambas studiet er en vekslen mellem kurser og det problemorienterede projektarbejde.

”Samfundsmæssige problemer ordner sig ikke efter fagdiscipliner” som der står i introduktionen til studiet. De studerende vælger selv deres projektemne på baggrund af et hustema. Det kan betyde, at en vejleder kan komme ud for at skulle vejlede studerende indenfor felter, han/hun ikke kender så meget til.

I de ”Udfyldende regler for kurser på Det Samfundsvidenskabelige Basisstudium “står beskrevet, at en del af 1. semesters metodekursus er et litteraturkursus på 3 konfrontationstimer, og det følges op i Studieordning for Det Samfundsvidenskabelige Basisstudium. Heri nævnes det som et mål (efter 1. delmodul i studiet), at den studerende ved projektprøven blandt andre færdigheder kan foretage litteratursøgning’ (s. 6).

Gennem vores interview med vejlederne ønsker vi at få kastet lys over, hvor stor en rolle selve litteratur- og informationssøgningen spiller i deres vejledning og undervisning af studerende.

Vi spørger 3 vejledere om, hvad de gør i forbindelse med informationssøgning:

Er informationssøgningen de studerendes ansvar, eller er vejlederen aktiv i processen?

Ja, det er jeg.. den almindelige indstilling er, at det er de studerendes ansvar – men os der er fagpersoner må formodes at ha’ større overblik, siger Margrethe, men tilføjer, at de studerende også selv går i gang med søgningen. Til de første indledende møder bruger hun meget tid, synes hun, med at sidde på sidelinjen og søge. Men I skal ikke skrive, at det er vejlederens ansvar.. det er der ikke enighed om, understreger hun.

Kresten føler tydeligvis også et vist ansvar for, at de studerende kommer i ordentlig i gang: *Det er vanskeligt for de studerende at få hul på informationssøgningen, siger han, de vil f. eks. skrive*

*noget om kriminalitet...men hvad er det for et område er det f.eks. straf?...det er svært for dem selv, og han fortæller, at han før mødet med gruppen går ind i bibliotekets baser for at få et overblik. Desuden tager han de tekster med, han finder relevante eller tager en udskrift af søgningen for, som han konkluderer: *Jeg har en bedre fornemmelse end de studerende for hvad bøgerne indeholder... Så gir jeg dem nogle forslag til læsning...så søger jeg lidt mere...* Det er dog kun de første møder, der har et koncentreret fokus på at diskutere anvendelig litteratur.*

Det er Astrids holdning, at de studerende skal hjælpes i begyndelsen af studiet, og her vil hun gerne være aktiv i processen. Hun mener til gengæld, at de allerede fra 2. og 3. semester skal kunne søge på egen hånd og også vide, hvordan de kan søge efter litteratur på biblioteket.

De skal selv lære hvordan man skaffer sig overblik over litteraturen. Jeg siger ikke til dem : gå over på biblioteket, siger hun og fortsætter... så er der jo den informations-søgningsbagside, at vi vejledere af og til ikke ved, hvad emnet og teoriapparatet handler om.

Astrid uddyber: *Hvis jeg kender til noget litteratur, som de ku ha' gavn af fortæller jeg dem det.*

Jeg har aldrig fortalt dem om, hvordan de bruger biblioteket. Hvis hun ikke som vejleder selv kender noget til emnet, opfordrer hun dem til at læse sig ind på debatten og at bruge InfoMedia. Så mødes hun med de studerende igen efter et par uger for at tale om, hvad de har fundet ud af.

Det sker, at noget af det vi snakker om, falder til jorden...at de ikke kan finde litteratur..

Astrid mener at vide, at der er et metodekursus, som også indeholder informationssøgningkursus, men hun lægger ikke vægt på det til eksamen. Hun forventer, at de kan dykke ned i en diskussion og, som hun udtrykker det, kunne lidt mere end det, der lige er deres problemformulering. Nogle vejledere lægger vægt på metodeafsnittet, det gør Astrid ikke. Hun omgås det implicit og har forventninger til det, der er resultatet af bl.a. kurserne, nemlig projektet, og hun er ikke interesseret i eksplicite beskrivelser af litteratursøgningen.

Svaret på om ansvaret for litteratursøgning alene hviler på de studerendes skuldre eller om vejlederne også føler sig forpligtet, er ikke helt eentydigt. Det afhænger meget af den enkelte vejleders viden om emnet og engagement i det helt taget. Der ses dog en villighed til at udføre søgninger sammen med de studerende eller øse af egen viden om litteratur, hvis de er helt rådvilde. Én vejleder gør sig umage med at checke bibliotekets baser, mens andre søger lidt på må og få og forventer mere eller mindre, at de studerende selv finder ud af det.

Vejlederne ved, at der er et bibliotekskursus. De lægger tydeligvis ikke vægt på eller er måske ikke helt vidende om, at det er en del af metodekurset, og at der derfor nok burde være nogle refleksioner over litteratursøgningen ved eksamensbordet. I hvert fald gives der hos én af vejlederne udtryk for, at det er at foretrække at aflæse litteratursøgningen indirekte i det færdige projekt.

Vi fik ikke diskuteret direkte med vejlederne, om de har gjort sig nogle tanker i forbindelse med studieordningens krav til studerendes færdigheder i litteratursøgning. Og det står ikke klart for os om vejlederne ved, at informationssøgning er en færdighed opremset som et element i de studerendes metodekursus.

Bliver de studerende introduceret til informationssøgning af vejlederen?

De studerende har jo et informationssøgningkursus på RUB i begyndelsen af studiet, så det forudsætter vi ligesom, at de kan, siger Margrethe og synes, at de studerende generelt får god vejledning på biblioteket. Det er den mere specifikke projektlitteratur, de har behov for særlig vejledning til. Kresten overraskes ind imellem over, at de studerende ikke kan finde noget. Så søger jeg selv og kan sagtens finde noget... søger de forkert? Eller er de dovne?

Han søger som regel i bibliotekets baser først, og finder han ikke noget, benytter han Google, men som regel lykkes det både at finde bøger og artikler.

Astrid har allerede tidligt i interviewet tilkendegivet, at hun henviser dem til litteratur, hvis hun kender noget, de kan have gavn af. Ellers må de studerende selv finde ud af at gå på biblioteket

Vejlederne regner med, at de studerende har været på introduktionskursus, og så kan de dét eller de er i det mindste informeret. Det er ikke en eksplicit del af vejlederens rolle. Hvis vejlederne selv har en viden om, hvad der findes af mere specifik faglig litteratur, så hjælper de med oplysninger om det, og er vejlederen den omsorgsfulde type (har udviklet et klasselæreren, som en af dem siger) så prøver han/hun at søge i 'de almindelige baser' eller googler. En vejleder siger, at de studerende selv skal lære at skaffe overblik over litteraturen, og selve informationssøgningen er ikke nødvendigvis et tema, der specifikt lægges vægt på til eksamen. Resultatet fremgår af projektrapportens indhold.

Er der sammenhæng mellem vejlederens eget forhold til informationssøgning (bruger eller

ikkebruger af fysiske og digitale biblioteker), og det som formidles til gruppen?

Vejlederen kender noget til et område og bruger sit netværk og ikke så meget biblioteket, siger Margrethe og hun tilføjer: *Der er en tendens til, at vejlederne bruger bestemte kilder, og de har ikke en professionel tilgang til litteratursøgning, og det ville ellers være ret godt for alle..* Selv checker hun, om der findes bøger på biblioteket, men artikelbaser tror hun ikke, at der er mange vejledere, der kender. *Til sidst når der ikke er meget tid og de (studerende) hænger i vandkorpen, så foreslår man en bog og siger læs den derfra og dertil og skriv et referat...og det skal stå dér...og det er jo heller ikke helt meningen*

Astrid siger, at hun taler med de studerende om de elektroniske tidsskrifter og citationsdatabaser, hvis hun kender noget til emnet og kan hurtigt vurdere det litteratur, de kommer med. Hun siger også at Wikipedia bliver brugt meget: *på en måde er det meget godt, men der er en fare indbygget....studerende bruger internettet til at få nogen indgange, men de baserer ikke et projekt på det*

Ingen af vejlederne kommer med klare udmeldinger om, hvor meget de egentlig bruger biblioteket, og de udtrykker ikke et overbevisende kendskab til de ressourcer (digitale/trykte)som biblioteket kan tilbyde.

3.2.2 Opsummering

Det ser ud til at diskursen på Sambas er den, at de studerende i videst muligt omfang selv skal klare litteratursøgningen – ud fra vejledernes forventning om, at de har været på bibliotekskursus. Det står i studieordningen, at studerende skal kunne dokumentere, at de kan foretage litteratursøgning, men i praksis er det ikke et element, de studerende bliver konfronteret med, når de er til eksamen i projektarbejdet. Der er en fælles forståelse hos vejlederne om, at der selvfølgelig skal være de grundlæggende litterære værker at se i listen, men hvordan litteratursøgningen som metode har fundet sted er for nogle mindre interessant, nærmest kedeligt at læse. Det væsentlige er, at projektet opfylder de indholdsmæssige og tekniske krav.

3.2.3 De studerende på Sambas

De studerende på Sambas arbejder i grupper. Grupperne er omdrejningspunktet i deres studieforløb, og det problemorienterede projektarbejde lægger op til, at de studerende arbejder med en problemstilling, som de selv er med til at formulere i gruppen. Gruppen får en vejleder, som følger dem hele semesteret og har dem til eksamen til sidst. Sideløbende har de kurser, og der er både midtvejsevaluering og intern evaluering før eksamen samt fremlæggelsesseminar, hvor grupperne parvis eller flere ad gangen fremlægger deres (foreløbige) arbejde, diskuterer og evaluerer hinanden.

Vi spørger gruppen, hvad de gør, når de skal finde litteratur/information om deres emne:

Hvor går I hen for at finde den litteratur, de har brug for?

De studerende bruger RUb - både det fysiske og det digitale bibliotek. De er gået ind på *RUbs hjemmeside* og søgt på *andre rapporter skrevet af andre studerende*. De kan bruges som inspiration, især *hvor de også har anvendt den videnskabsteoretiske tilgang..Så har vi kigget på, hvad de har brugt. Det er også en måde at søge hjælp. Det er godt at gøre sig klar over, hvad man skal bruge, så først skal man finde ud af hvad litteratur, man skal bruge. Ved opslag i Kviksøg kan de se, hvad der er af bøger og bruge det som udgangspunkt for mere avancerede søgninger. Det er ikke altid, der er bøger om det valgte emne og det er svært at finde litteratur til nye emner, der må man google og bruge Wikipedia.*

Der foregår både et samspil mellem den enkelte studerende og de andre i gruppen og blandt grupperne i huset. *Ved fremlæggelsesseminaret, der var vi 3 grupper, som opponerede hos hinanden og der havde vi alle brugt kritisk realisme...det var totalt fedt, for der kunne man virkelig sådan diskutere det dybtgående og se, hvad de andre har brugt af litteratur. Der bliver rigtig meget informationsudveksling, hvis felterne (gruppernes emner) er inden for hinanden.*

Gruppen diskuterer indbyrdes og grupperne diskuterer altså også med hinanden. De opsamler viden, hvor de har mulighed for det både i deres hus, men også udenfor fx. på biblioteket.

Søgeprocessen kan være svær, men *hvis du har de redskaber eller får hjælp til de redskaber, så kan du selv gå ind og gøre det. Der er hjælp at hente hos bibliotekarerne og især, hvis de booker en bibliotekar, som giver hjælp til selvhjælp. Som en af dem siger: jeg vil fortælle min nye gruppe om*

Book en bibliotekar.

Selve søgeprocessen er ikke interessant i forhold til projektarbejdet for *det er ikke noget man snakker om, hvor det (litteraturen) er fundet.*

De studerende bruger både google og RUB, og de udveksler erfaringer med andre grupper, hvis der er mulighed for det. Projekt rapporter skrevet af andre studerende er gode at starte med. Hvis de kender ordningen, kontakter de "Book-en-bibliotekar".

Kontakter de eksperter, hvilke?

Vejlederen er ekspert, så hvis *vejlederen kommer med noget, så opdager man andre bøger og jo mere specifik ens felt er over for vejlederen, des bedre litteratur bidrager han med.* Det er dog ikke altid, at vejlederen ved noget om emnet, og så må de studerende selv tage fat om informationssøgningen og *så var det man på forhånd var gået på biblioteket og fundet noget litteratur og spurgt: Hvad synes du om det?* Der er enighed om, at *det kommer meget an på vejlederen*, det bliver nævnt flere gange.

Bibliotekarerne er også eksperter, og en af de studerende fortæller, at hvis vejlederen ikke ved noget, så *er det der, jeg henvender mig til bibliotekarerne: her er nogle stikord, hvordan skal jeg søge i dem til mit projekt?* Det kan både være at henvende sig til personalet i vejledningen eller ved at booke en bibliotekar. *Hvis man mangler noget, så spørger man.*

Deres vejleder bidrager med litteratur – hvis han/hun ved noget om emnet. De bruger også bibliotekarerne i udlånet og booker en bibliotekar.

Hvilke hjemmesider og biblioteker bruger de? Bruger de RUBs hjemmesider og bibliotek?

De bruger - meget naturligt - lidt af hvert. En siger, at *vi har mest brugt google til at søge i, for vi kender ikke så godt bibliotekets base endnu, men RUBs databaser er sikkert meget smarte, når man kender dem.* Andre kender databaserne og bruger *de der eksterne databaser, der kan være rimelig kompliceret at søge i.* Wikipedia og Google Scholar bruges også, *man kan ikke komme uden om google, man bliver bevidst om, at der ligger elektroniske bøger på Google.*

Har de gode erfaringer med at bruge RUB, så deler de det med deres medstuderende: *I hvert semester har jeg virkelig opdraget min gruppe til at bruge biblioteket....det spredt sig som ringe i vandet.*

Det fysiske bibliotek er rart at opholde sig i, for *det er et flot bibliotek*.

De studerende nævner Google, Wikipedia og RUB. De fleste bruger RUB – både kviksøg og eksterne databaser. Vi noterer os, at ingen nævner bibliotek.dk - men vi har ikke spurgt til det.

3.2.4 Opsummering

Vi kan ud fra interviewet se, at de studerendes informationssøgning er en organiseret sammenhæng af aktiviteter både i deres gruppe, hus og på biblioteket, og den består af viden og engagement, som supplerer hinanden. De erhverver sig forståelser og opnår nye erkendelser. Informationssøgning er en gruppeaktivitet, som udføres i den diskurs, som er på Sambas.

I studieordningen for Sambas står, at de studerende på 1. semester skal kunne gøre rede for deres litteratursøgning, men det har ingen af de interviewede oplevet, at de skulle.

De studerende, vi har talt med tager informationssøgningen alvorligt, og klarer det ofte selv, men gerne med hjælp fra bibliotekarerne og vejlederne. Det er fint, hvis vejlederen kan bidrage, men det er ikke altid, at vejlederen kender til det emne, de vælger. Giver det mening at bruge biblioteket, kan man prøve at påvirke de andre i gruppen - ligeledes med Book en bibliotekar.

Informationssøgning er en forudsætning for deres projektarbejde og 2 af vores interviewpersoner forklarer, at de opfatter sig selv som engagerede studerende, som går meget op i deres studie og at ikke alle gør som dem.

De interviewede har i deres grupper en informationssøgningspraksis, som aktivt inddrager de muligheder som studiet – og biblioteket – giver for at sikre sig litteratur til deres projektarbejde. Vi er opmærksomme på at ikke alle studerende er helt så aktive i og velformulerede om deres informationssøgning, som vores fokusgruppe.

3.3 Niveau 2

Ud fra Lloyds sociokulturelle perspektiv belyser vi, hvordan informationskompetence er et samspil af mange elementer og relationer. Det giver et indblik i de sammenhænge og værktøjer, herunder også biblioteket, som anvendes af studerende og vejledere. Første del af analysen gør brug af Lloyds nøglebegreber Context, Information modalities og Role of power, som tilsammen er med til

at synliggøre informationskompetence. Der afsluttes med en opsummering.

Derefter uddybes analysen til også at anvende Influence work, Information work, Information sharing og Information coupling - 4 aktiviteter, som hjælper til at se informationskompetence i samspil med og under påvirkning af de mange elementer, der udgør et sociokulturelt landskab. Denne del afsluttes ligeledes af en opsummering, og afsnittet slutes af med en delkonklusion.

3.3.1 Context, Information modalities og Roles of power

Konteksten på Sambas er hvad der læres og hvordan, samt det accepterede – legitimiteten.

Information modalities er fremtrædelsesformerne, som både er teoretisk kontekstafhængige og fysisk kontekstafhængige samt den praktiske erfaring sammen med andre. Roles of power er den måske problematiske proces, hvor diverse kræfter påvirker og influerer og slås om de studerende. Analysen bygger på vores interviews samt på både studieordningen for Sambas samt metodeafsnit i udvalgte projektrapporter.

Context

På RUCs hjemmesider står, at ”Vi har også den holdning, at du som studerende bedst lærer og får nye erkendelser ved at tage udgangspunkt i problemstillinger der interesserer dig. Derfor er det problemorienterede projektarbejde i centrum for studierne på RUC”

(<http://www.ruc.dk/uddannelse/bachelor/projektarbejde-og-tvaerfaglighed/>) I gældende studieordning står ligeledes, at de studerende på Sambas skal tilegne sig basisstudiets indhold (kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og principper) ved et samspil mellem projektarbejde og kursusarbejde. Underviserne på Sambas, som er tilknyttet basishuset, er *vejledere* og ikke *lærere*. De skal vejlede gruppen i dens arbejde med projektet.

Vejledere stiller det krav til de studerende, at de finder den ”rigtige” litteratur – *den skal være central for emnet og være akademisk, yderligere skal de studerende forholde sig kritisk til den*. Det er ikke interessant, hvor de finder litteraturen og hvordan, men den skal leve op til omtalte krav. Vejlederne forventer, at de studerende kan forholde sig kritisk til det materiale, de finder og at de er *klar over at feltet er bredere end lige det, de ender med at skrive om*. Det trækker ned, hvis det ikke er akademisk litteratur, de bruger og som *stikker i alle mulige retninger videnskabs-teoretisk og som måske ikke harmonerer med den måde, som man tænker på i de kurser de har eller hvis det er for*

populært – så kan det blive et emne til eksamen. Omvendt så er det det, man får karakter for, at man viser, man har styr på den kendte litteratur. Der kræves et afsnit i rapporten om kildekritik, det viser at de studerende kender litteraturen.

De studerende skal lære at begå sig i den RUCske akademiske kontekst og dermed dannes deres identitet som sambasser på RUC. ”RUC er jo et specielt sted”.

I forbindelse med kurset i samfundsvidenskabelig metode på 1. semester skal de studerende bl.a. kunne ”gennemføre en relevant litteratursøgning” (gældende studieordning s. 5), men der er ikke enighed om, hvem der skal lære de studerende informationssøgning – ”I skal ikke skrive at det er vejlederens ansvar.. det er der ikke enighed om”.

De studerende kender biblioteket og bruger det på forskellig måde. Der er ingen af dem, som har været på biblioteket sammen med deres vejleder eller er blevet sendt der over af ham/hende. De har set biblioteket første gang i deres rus-forløb, hvor deres rusvejledere har taget dem med på den såkaldte ”Tour de RUC”, og de har været til litteratursøgningskursus på 1. semester. De studerende ved, at Google og Wikipedia ikke er vejen til akademisk litteratur, men det er gode redskaber til at finde informationer om ”nye” emner og de bruges, når bibliotekets hjemmesider er for vanskelige. Tidligere studerendes projektrapporter er også gode til at starte på, selvom vejlederne taler om fare for indavl. De studerende henter hjælp hos bibliotekets personale, og de booker en bibliotekar. For dem, der kender til den ordning er det en oplagt starter på et projektarbejde – det er legitimt og en god begyndelse .

Selvom det er 3. gang, de studerende skal i gang med et projektarbejde, er det ikke en selvfølgelighed at overføre erfaringerne fra informationssøgningsprocessen fra de andre projekter til det igangværende.

De studerende bruger meget tid på at finde egnet litteratur til deres projekt, men samtidig giver de klart udtryk for, at informationssøgning ikke fremstår vigtig som sådan i studiet. *En kilde er mere et middel til at komme ind i teorien og hvordan kilden er fundet og hvor den stammer fra er ikke noget, man taler om.* Derimod er det afgørende, at projektet opfylder de indholdsmæssige og tekniske krav. Kildekritik er vigtig og nævnes af og til i projektrapportens metodeafsnit, hvor imod selve informationsøgningsprocessen meget sjældent omtales.

Vejledernes krav om akademisk litteratur og kildekritik opfyldes af de studerende – det er en del af

diskursen på Sambas. Informationssøgning opfattes derimod ikke som en del af den samfundsvidenskabelige metode, og dermed legitimeres, at det ikke er så vigtigt at lære at finde relevant information/ litteratur til sit projekt.

De studerende lærer, hvordan de opfylder de tekniske og formelle krav til en projektrapport, fordi det forventes af dem, og de overfører deres viden fra semester til semester. Det sker ikke, når vi taler om litteratursøgning - der starter de stort set forfra hver gang.

Information modalities

Informationer/viden i Sambas informationslandskab har forskellige fremtrædelsesformer. De studerende har generelt gode IT-færdigheder. *De er gode rent teknisk til at søge på internettet og dem, der opsøger biblioteket får de redskaber, eller får hjælp til de redskaber, så de selv kan gå ind og finde litteratur.* IT-færdighederne er kontekstafhængige, men i forbindelse med søgninger i bibliotekets interne og eksterne databaser bliver de kontekstafhængige og fysiske. I samarbejde med book-en-bibliotekar eller med erfarne gruppefæller bliver *det ret enkelt alligevel at komme ned i de store artikelarkiver.* I gruppen lærer de *mindre hurtige af de hurtige* – det gælder både teori og empiri og også litteratursøgning.

De studerende skal tilegne sig de samfundsvidenskabelige teorier via deres kurser – *de skal kunne deres kursuslitteratur.* Kurserne kan ikke siges som sådan at være teoretisk, overordnet kontekstafhængig viden, da de er en del af undervisningen på Sambas, men når grupper med samme teoretiske udgangspunkt i deres projektarbejde på fx. et fremlæggelsesseminar opponerer hos hinanden, giver det mulighed for at diskutere og udveksle både teoriopfattelser, synspunkter og litteratur, og så giver kurserne mening.

Når de studerende på første semester kommer til litteratursøgningskursus på biblioteket opfatter de fleste det helt klart som teoretisk kontekstafhængig viden, fordi de ikke oplever, det handler om dem og deres emne, og derfor får de ikke noget særligt ud af det. De studerende kender dog til informationssøgning i et eller andet omfang og klarer sig med det. Det er også opfattelsen blandt nogle af vejlederne – det at finde litteratur, er noget de studerende *forventes at kunne på egen hånd* og de studerende fanger budskabet: informationssøgning *er ikke noget man snakker om.* Vejlederen giver sin opfattelse videre til de studerende som en “kropslig” modalitet.

Hvis vejlederen ikke giver eksplicit information om litteratursøgning, må de studerende ud på egen hånd. Der er grupper, som sætter sig for sammen at søge hjælp på biblioteket og booker en bibliotekar for at lære at bruge det, de stiftede bekendskab med på litteratursøgningskurset mere målrettet – eller som føler, de står helt på bar bund og har brug for hjælp og hjælp til selvhjælp. Gruppen kommer i gang med informationssøgningen med brugbare resultater og fortæller andre i huset eller den nye gruppe i næste semester om disse muligheder ...*det spreder sig som ringe i vandet*, altså en storytelling eller social information, som inddrager de knap-så-erfarne.

Roles of power

De studerende henter informationer mange steder fra – fra kurserne og kursuslitteraturen, fra uddannelsens midtvejsevalueringer og fremlæggelsesseminarer, fra studiemiljøet i basishuset, fra biblioteket og fra vejlederne.

I Gældende studieordning er der krav om, at de studerende på 1. semester skal kunne gennemføre en relevant informationssøgning, men ingen af de studerende er blevet konfronteret med det, og de var faktisk ikke klar over det, da vi spurgte til det i løbet af interviewet. Vejlederne tillægger det heller ikke den store betydning, så det gøres ikke konsekvent på 1. semester eller senere i studieforløbet. *En strittende litteraturliste kan dog blive påtalt til eksamen.* Selvom nogle af vejlederne kræver et afsnit om kildekritik i projektet, er det ikke alle projektrapporter, som indeholder sådan et afsnit, så det er næppe et fælles krav.

Der er som før nævnt ikke enighed om, hvor stor en rolle vejlederen skal spille i forbindelse med informationssøgning, og de griber det forskelligt an. De studerende på 3. semester har klart en opfattelse af, at det at få hjælp og gode råd til litteratur er afhængig af, hvilken vejleder de får. De studerende ved godt, at vejlederne gør det forskelligt, og at nogle hjælper med at søge og skaffer litteratur og andre ikke gør det. *Det kommer meget an på vejlederen*, siger de flere gange.

Vejlederens signaler afkodes af de studerende og i sidste ende er det vejlederne, som har magten. De har eksaminationsretten.

De studerende vil meget gerne have vejlederne mere på banen mht. informationssøgning og ser gerne, *de går med dem på biblioteket.* Vejlederne er heller ikke enige om, hvor stor en rolle biblioteket skal spille – *der er forskellige kulturer på Sambas og forskellige opfattelser af, hvad der er vejlederens rolle og hvad der er bibliotekets.* Biblioteket er heller ikke afklaret om, hvilken rolle

det skal spille på basisuddannelsen mht. undervisningstilbud og ressourcer til book-en-bibliotekarordningen, så der er en puffen og skubben i feltet omkring informationssøgning. Både vejlederne og biblioteket er med til at udforme konteksten gennem deres tale og praksis, og der er ikke enighed om rollerne.

3.3.2 Opsummering

Lloyds 3 begreber tydeliggør og opsamler de studerendes informationssøgningskompetence.

Sambas er den kontekst, hvor deres identitet som sambasser dannes, og som de uddanner sig i. Der stilles akademiske krav til dem som studerende på en universitetsuddannelse i forbindelse med deres projektarbejde. De studerende tilpasser og aflæser vejledernes signaler. Det er især indholdsmæssige og tekniske krav til projektrapporten, men de studerende erfarer hurtigt, at det ikke er nok at søge i Google og Wikipedia efter akademisk litteratur. De studerende tager informationssøgningen alvorligt. Vejlederen spiller en stor rolle, og det kan gøre informationssøgningen vanskeligere, når han/hun ikke kender til det emne, gruppen har valgt at skrive om og derfor ikke kan bidrage. Det er legitimt at søge hjælp og vejledning på biblioteket og det benytter de sig af. Gode erfaringer med biblioteket deles med gruppemedlemmerne, og også der lærer de af hinanden.

Ud over projektarbejdet, hvor deres ITkompetencer er en god hjælp, skal de også deltage i kurser, som skal supplere deres projektarbejde. Kursuslitteraturen og de fora, hvor de har mulighed for at udveksle synspunkter, erfaringer og litteratur grupperne i mellem, er en hjælp til projektarbejdet.

Der er mange forhold på Sambas, som er med til at udforme konteksten. Der er forskellige kulturer i vejlederrollen og der er sociale, historiske, politiske og økonomiske forhold, som spiller ind – så som antal af vejledertimer, RUCs tværfaglige projektarbejde og kursuskravene. Biblioteket byder sig også til her med kurser i informationssøgning og den mere målrettede Book-en-bibliotekar.

Vi har med Lloyds begreber vist de studerendes informationssøgningskompetence og hvordan den videreudvikles i den uddannelsesmæssige og sociale sammenhæng, som Sambas er. De studerendes informationskompetence indgår i en informationssøgningspraksis, der hele tiden er i bevægelse, og som styrkes ved kompleksiteten af de muligheder, de studerende har i løbet af de 2 år basisuddannelsen varer.

3.3.3 Lloyds 4 aktiviteter til at se informationskompetence som en sociokulturel praksis

Informationskompetence er ikke kun ét sæt regler, men et produkt af mange måder at blive vidende på, som igen er indvævet i hinanden og former en praksis om viden.

Lloyd ser informationskompetence i et praksisperspektiv og det, der konstituerer kompetent handling er formet og forstået gennem den sociale ramme, som omslutter de personer, der handler. Hun henviser til Schatzkis perspektiv og benytter de hovedelementer, der udgør en praksis: informationskompetence er influeret af *sayings og doings* i et bestemt socialt landskab.

For at illustrere de egenskaber der er kendetegnende for informationskompetence som en sociokulturel informationspraksis udpeger Lloyd 4 aktiviteter, der tilsammen faciliterer handlemulighederne i praksissen (affordance of practice): *Influence work, Information work, Information sharing, Information coupling*.

Når vi nærlæser Lloyds udredning af aktiviteterne forekommer de os indimellem indviklede at forstå og ikke helt klart afgrænsede fra hinanden. Især kan det være vanskeligt at benytte Lloyds skelnen imellem *information sharing* og *coupling*, fordi der her er tale om nogle definitions-mæssige nuancer, som ikke er nemme at få frem i vores analyse. Vi vælger alligevel at anvende alle aktiviteterne, da de samlet set giver en dybere forståelse af det 'uddannelseslandskab' som Sambas er. Samtidig får vi desuden bedre øje for skrevne som uskrevne regler og adfærdsmønstre i det hele taget, der påvirker og former studerende og vejledere.

Gennem interviews og andre iagttagelser på Sambas har vi set, at de studerende indsamler information og litteratur til deres projekter ad mange forskellige kanaler og på mange forskellige måder. Vejlederne er centrale figurer i den sammenhæng og hjælper bl.a. med at få igangsat søgninger på internettet, de kontakter deres øvrige netværk og anbefaler litteratur.

'Hvis jeg kender noget litteratur fortæller jeg dem det' <vejleder>

Da basisuddannelsen er karakteriseret ved tværgående projektarbejde med emner efter eget valg, må de studerende tit selv på informationsjagt. Det er bestemt ikke givet, at den tildelte vejleder umiddelbart ved nok om emnet. De anvender flittigt Google for at få hul på temaet, ligesom der også søges i Wikipedia.

Som vores analyse ovenfor viste, så spiller det som vejlederne siger og gør en væsentlig rolle, når litteratursøgningsprocessen går i gang: deres anbefalinger til de studerende er vigtige og hele deres indstilling til informationssøgning har betydning. Derudover er RUCs digitale arkiv over studerendes rapporter en vigtig vej til viden. Det benyttes ofte, fordi der kan være hjælp at hente ved at se, hvad litteraturlisten indeholder og ved at kigge på, hvordan opgaven er struktureret. Nogle studerende går også på biblioteket. For manges vedkommende sker det, når der ikke er andre muligheder og på eget initiativ, og sjældent fordi vejlederne opfordrer dem til det.

De studerendes søgning efter information sker altså på mange måder og er defineret af flere værktøjer: rapportdatabaser, internet, materialer fra vejlederens kontor, kursuslister, biblioteksbarer udgør en væsentlig del. Det har også betydning at finde ud af, hvad mere erfarne studerende har gjort tidligere og hvad vejlederne siger og gør. Vejledernes anbefalinger er vigtige.

Influence work beskriver, hvordan erfarne medlemmer indfører nye medlemmer i praksissen, så de efterhånden kan få indflydelse på, hvad praksis skal være. **Information work** lægger vægt på, at nyankomne ser *bodywork*, dvs hvordan handlinger udtrykkes fysisk, og hvordan nye medlemmer agerer i forhold til gamle og omvendt. På den måde åbnes op for en forhandling, så praksis kan tilpasses og forbedres det fælles forhandlede.

Med denne begrebsramme - at erfarne medlemmer med 'krop og sjæl' indfører og engagerer nyankomne medlemmer i praksissen, kan vi beskrive dele af den praksis, der udfolder sig i de Sambas-studerendes uddannelsesmiljø. På kryds og tværs kan vi gennem skrevne og uskrevne regler og adfærdsnormer se hvilken diskurs, der råder: Der er metodefrihed i undervisningen og ingen faste regler om hvordan informationssøgningen skal foregå. Nogle vejledere er 'omsorgsfulde' og hjælper selv med litteratursøgningen, mens andre mener, det er de studerendes eget ansvar. Det kan betyde, at mere erfarne studerende bedre navigerer rundt i udvalget af vejledere og måske er heldige at finde én, der opfylder deres behov. Når vi iagttager *Influence og information work* i en Sambas kontekst er der mindst 3 fixpunkter:

1) Nyankomne (studerende) ser erfarne medlemmers (vejlederne) ageren og omvendt. Praksis for informationssøgning kan tilpasses efterhånden og med input og forventninger fra de studerende

forbedres interaktionen mellem vejleder og studerende på en måde, så det opfylder det fælles forhandlede, f.eks: vis os hvordan man finder litteratur !

Så starter man med at holde møder med dem, så gir jeg dem forslag til læsning, andre gange præciserer de så selv til næste gang, så søger jeg igen og kommer med mere præcise forslag..men det er meget koncentreret om de første par møder<vejleder>

Jeg synes de ku' være rart at gå på biblioteket med en vejleder i starten af hvert projekt...han har mere erfaring < studerende>

2) Nyankomne (vejledere) orienterer sig om, hvordan erfarne medlemmer (vejledere) forholder sig til informationssøgning, og diskussion opstår og dermed mulighed for forandring

Når vi har vejledermøder sidder jeg automatisk og søger...I skal ikke skrive at det er vejledernes ansvar...det er der ikke enighed om <vejleder>

3) Erfarne (studerende) fortæller nyankomne (studerende) om bibliotekets 'book-en bibliotekar tilbud, og hele gruppen bestiller en bibliotekar til hjælp med informationssøgning specielt om projektemnet.

'Der er også noget, der hedder storytelling: nu vil jeg fortælle min gruppe om 'book-en-bibliotekar' – det bliver spredt med ord' <studerende>

*Information **sharing*** er vigtig at forstå i sammenhæng med *influence work* og *information work* og det er en aktivitet, hvis udfoldelse er meget influeret af 'sayings' og 'doings' i praksissen. Det er en betydningsfuld aktivitet, fordi medlemmer får mulighed for at give og modtage information. Selve dynamikken i den proces vil hele tiden påvirke og influere på, hvordan praksissen former sig.

*Information **coupling*** er ligeledes en central aktivitet i informationskompetencepraksissen: det er der, hvor nye medlemmers tekstuelle teoretiske viden kombineres og integreres med den praktiske og den sociale erfaring, som medlemmerne efterhånden opnår. *Coupling* er essentiel i udviklingen fra perifert til helt medlem.

Begge aktiviteter giver os yderligere et par brikker mere til at samle billedet af informationssøgningskompetence: de studerende fortæller hinanden om tidligere erfaringer med

projektarbejdet og om hvordan de fik indsamlet, diskuteret og anvendt informationer (information sharing). De er som udgangspunkt topmotiverede for at se og lytte til især andre, måske mere erfarne studerende, og ikke mindst er vejlederens måde at agere på umådelig vigtig. De afprøver synspunkter til husmøder, hvor de overordnede linjer udstikkes og diskuteres. Formelle regler og retningslinier som er beskrevet i studieordninger o.a. som administreres bl.a gennem hussekretæren, og de er med til at forme den sociokulturelle kontekst. Via 'husets' organisation, historie og sociale adfærd bliver nye studerende efterhånden indført og engageret i praksisfællesskabet og flytter sig fra *acting as a practitioner til becoming a practitioner*

3.3.4 Opsummering

I analysen ser vi på informationssøgningskompetence som en sociokulturel praksis, der på trods af, at den udspiller sig forskelligt i forskellige praksisser alligevel – simplificeret, måske - kan identificeres igennem nogle fællestræk. Lloyds udpegning af 4 aktiviteter giver os nogle værktøjer til at beskrive informationskompetencen i den sociokulturelle forståelsesramme, den udfolder sig i.

Der bliver så at sige sat spotlight på alle de aktiviteter/kompetencer, der rent faktisk er i spil, når informationssøgningen til projektet er aktuel: Det væsentlige i det vi kan iagttage er, at studerende ofte forholder sig bevidst til vejledernes måde at gribe fat om informationssøgningen på, at de selv efterhånden bliver mere erfarne og dermed bedre til at stille krav. De er også lidt efter lidt i stand til søge deres information ad mange veje, - lige fra Google, over RUCrapporter til mere systematisk søgning i biblioteket.

3.3.5 Delkonklusion

Vi har med Lloyds begreber Context, Information modalities og Rules of power synliggjort de studerendes informationssøgningskompetence, og den viser sig at være mangfoldig og indlejret i den praksis, som Sambas er. De studerende forholder sig både åbne og kritiske over for de muligheder, de har for at finde information til deres projektarbejde.

Lloyd ser informationskompetence som en sociokulturel praksis, og vi har derfor yderligere anvendt hendes begreber om aktiviteterne influence work, information work, information sharing og

information coupling for at uddybe vores analyse i forhold til informationskompetencen i den sociokulturelle forståelsesramme, den udfolder sig i. Det sociokulturelle landskab /praksis består af vejledere, andre studerende, studieordning, kurser, projektskrivning mv., og der er mange aktiviteter og kompetencer i spil, når informationssøgningen til projektarbejdet går i gang. Ligesom der er både skrevne og uskrevne regler at forholde sig til.

Vejlederen spiller en stor rolle for gruppen også mht. informationssøgning, men de studerende bliver selv i stand til at søge information ad mange andre veje. De studerende søger hen, hvor der er hjælp at få, og de deler deres erfaring med hinanden og lærer af hinanden. Biblioteket er et af de mange redskaber, de bruger.

3.4 Studerende og vejlederes forhold til biblioteket

Roskilde Universitetsbibliotek er beliggende på campus i en selvstændig bygning fra 2001. Det er et byggeri, der er tegnet til at opfylde de behov, som er karakteristiske for en klassisk forestilling om et bibliotek: en stor referencesamling og plads til bøger og tidsskrifter i metervis. Tiderne skifter og biblioteket er under forandring: fra overvejende at stille trykte materialer til rådighed til nu at tilbyde adgang til en betydelig mængde digitale ressourcer. At bruge biblioteket betyder ikke længere, at man fysisk befinder sig på biblioteket. Sideløbende mærker RUB, som andre biblioteker, den trend blandt studerende, der gør det populært at benytte biblioteksrum som læse/studere/opholdssted, og de fysiske faciliteter indrettes løbende til at kunne opfylde de nye behov. Der er bøger på åbne hylder (selvbetjening) opstillet efter UDK, der stilles computere, printere og scannere til rådighed og der er adgang til trådløst netværk og til Office-pakken. Studerende og ansatte har adgang til mængder af e-tidsskrifter og e-bøger samt bibliografiske databaser og elektroniske opslagsværker.

Til at finde rundt i alt dette er der en vejledningsskranke dagligt bemandet med bibliotekarer og fagspecialister og i begyndelsen af studieåret udbydes kurser i biblioteksbenyttelse. Desuden er der mulighed for at booke en bibliotekar som er et tilbud om 1 times konsultation hos en bibliotekar om informationssøgning med udgangspunkt i de studerendes projektemner.

Vi har stillet både de studerende og vejlederne følgende spørgsmål: Hvad tænker I om RUB ?

3.4.1 Hvad tænker de studerende om RUB

Der er ingen tvivl om, at de studerende – både dem vi har talt med og mange andre bruger biblioteket, men det fremgår tydeligt af interviewet, at biblioteket ikke opfattes som en integreret del af deres uddannelsesmæssige kontekst. Én af de studerende siger meget rammende: *Biblioteket er noget eksternt på RUC, ikke en del af RUC.*

Som vi tidligere har gjort rede for, så er både det at benytte den 'rigtige' akademiske litteratur og at kunne udøve kildekritik vigtigt for de studerende, men det kan sagtens foregå uden brug af biblioteket, hvis ellers vejlederen kan hjælpe tilfredsstillende. For nogle er det endda sådan, at det først er dér, hvor der ikke er tilstrækkelig hjælp at hente, at de kommer i tanker om biblioteket, næsten som et værktøj, der kan benyttes i en nødsituation.

De fleste af dem vi talte med har været på bibliotekskursus – også 3 timers kursus på 1. semester, og en studerende var meget ligefrem i sin vurdering ... *der er absolut ingen – i min optik, hvis jeg skal være ærlig – der får noget som helst ud af det kursus...* En anden konstaterede tørt: *3 timers litteratursøgning er lige i overkanten for et kursus!* Det blev fulgt op af én, som fortalte, at hun var ved at falde i søvn i det varme lokale: *og hun <underviseren> står ved en overhead og det er som om informationen bare skal ud og at vi ikke skal fange det... Man får for meget irrelevant at vide ... det nytter ikke og sætter sig ikke fast.* På trods af, at kurset sammen med andre metodekurser er nævnt i studieordningen og udløser ECTS point, giver det i sin nuværende form ikke mening for de studerende. Til gengæld er et andet bibliotekstilbud 'Book en bibliotekar' populært og et stigende antal studerende benytter sig af det. Her ser vi, at biblioteket som redskab medierer absolut meningsfulde, brugbare og studierelevante ressourcer, og det bliver på den måde et vigtigt læringsmæssigt element i deres uddannelsessammenhæng.

Under interviewet spørger vi, om de har ideer til, hvordan biblioteket kunne blive mere synligt i uddannelsesmiljøet. Det fik sat skub i kreativiteten, snakken gik livligt og mange forslag var pludselig i spil: lige fra at sælge biblioteket gennem fester/koncerter, over reklamespots på kæmpeskærme i biblioteksrummet, til udlevering af en pjece i skranken, når en bog lånes ud.... Alle var dog enige om én ting: *der mangler noget branding!*

3.4.2 Hvad tænker vejlederne om RUB

Ligesom de studerende ikke oplever biblioteket som en integreret del af studiemiljøet gælder det samme tilsyneladende for vejlederne: de synes biblioteket burde være mere til stede i husene, hvor

uddannelsesmiljøet er. Margrethe forestiller sig et tættere samarbejde med biblioteket – måske via en tilknyttet bibliotekar som kontaktperson. *Man skal udnytte hinandens specialer*, siger hun og mener, at alle vejledere nok vil være enige i, at man kan få nogle flere inputs fra biblioteket. Hun siger endvidere, at det betyder meget at kunne sætte ansigter på personer, at kunne organisere en systematiseret kontakt ud over det indledende bibliotekskursus for RUC er jo et særligt sted...*det bygger jo på et personligt forhold når man er vejleder for studerende. Hvis det er naturligt for dem at ha' tæt forhold til en vejleder så er det også naturligt at ha' et tæt forhold til en bibliotekar....*siger hun og kommer med et forslag: *I begyndelsen af hvert semester bliver alt muligt præsenteret.. der ku' I måske komme med et oplæg og når de danner grupper så ku' de vide hvem fra biblioteket de ku' henvende sig til*

I interviewet med Astrid spørger vi, om hun kunne forestille sig at integrere biblioteket i projektvejledningsprocessen. Hun svarer (efter at have tænkt sig grundigt om): *Ja, i en ideel verden ku' man måske, men vi har ikke så mange timer så vi kan afsætte tid til samarbejde.* Til gengæld foreslår hun, at vi skærer ned på de 3 timers biblioteksundervisning, og så kom ud i husene og fortalte dem om eksisterende muligheder. Samtidig kunne de studerende få mulighed for at stille spørgsmål om det, de var i gang med. Fremadrettet mener hun, at det vil være en god ide, at tænke biblioteket aktivt ind i metodedelen: *vi vurderer jo effekterne af det de laver uden at sige hvad de skal gøre...*

En sag alle vejledere kan blive enige om er, at biblioteket ikke leverer varen i forhold til udbud af tilgængelige bøger – og det gælder både i antal eksemplarer og titler (fysiske og bibliografiske enheder). Kresten vender flere gange tilbage til emnet :

Stort problem for studerende at bøgerne er udlånt..handler måske om økonomi...men også bibliotekets manglende viden om hvad der er interesse for ...det er et meget stort problem
Ja, lav en studiesamling som der bliver fulgt op på...så kan de studerende tage en fotokopi. Det kræver noget fra biblioteketat de følger med

Og da vi på et senere tidspunkt spørger, hvad han tænker om RUb, er svaret:

Jamen biblioteket er da utroligt vigtigt MEN stor frustration, at de ikke kan få de bøger, de skal bruge...

3.4.3 Opsummering

Hverken de studerende eller vejlederne opfatter biblioteket som en del af uddannelsesmiljøet på Sambas. Vejlederne ser meget gerne en mere organiseret kontakt bibliotek og basisuddannelse i

mellem – personificeret med ansigt og navn på. De studerende møder ikke biblioteket i studiet, med mindre de selv opsøger det. De opfatter ikke 3-timers litteratursøgningskurset som et kursus på lige fod med de øvrige kurser på Sambas men netop som et kursus *på biblioteket*, altså ude af kontekst.

RUB skal være en integreret del af universitetet og derved være mere synlig og til stede på uddannelsen - og initiativet til både synliggørelsen og tilstedeværelsen skal komme fra RUB.

Biblioteket skal ligeledes være mere opmærksom på, hvilke emner der er interesse for og indrette materialeindkøbet derefter.

4. Konklusion

Vi har i denne opgave fokuseret på studerendes og vejlederes måde at agere på i forbindelse med informationssøgning til problemorienteret projektarbejde på Sambas, og vi har undersøgt, hvordan de studerende og deres vejledere håndterer denne informationssøgning. Vores teoretiske tilgang til analysen af de studerendes informationssøgning bygger på elementer fra Lloyds begrebsapparat om informationskompetence. Herfra henter vi muligheder for at se på Sambas i et sociokulturelt perspektiv, så vi kan tydeliggøre forståelsen af informationssøgningskompetencen i en uddannelsesmæssig kontekst. Informationskompetence er en buket af aktiviteter, og vi har fokuseret på nogle af disse aktiviteter for at se på informationsøgningskompetencen.

Vi er opmærksomme på at vores spinkle empiri ikke kan tages til indtægt for, hvordan informationssøgning foregår i hele sambas- konteksten, men vi mener dog, at både de vejledere og studerende, som vi har talt med, udtrykker en tendens og en virkelighed, som vi kan konkludere på. Vi har desuden vores mangeårige praksis som vejlednings- og undervisningsbibliotekarer samt vores 2 modulopgaver med i bagagen.

Vi har med Lloyd synliggjort de studerendes informationssøgningskompetence, og den viser sig at være mangfoldig og indlejret i den praksis, som Sambas er. De studerende forholder sig både åbne og kritiske over for de muligheder, de har for at finde information til deres projektarbejde. Diskursen på Sambas er, at de studerende stort set selv skal klare litteratursøgningen, da vejlederne forventer, at de studerende har lært det på bibliotekskurset eller kan det af sig selv. Der står i studieordningen, at studerende skal kunne dokumentere, at de kan foretage litteratursøgning, men i praksis gælder det ikke. Det er væsentligt, at projektet opfylder de indholdsmæssige og tekniske krav, og hvordan litteratursøgningen som metode har fundet sted er mindre interessant.

De studerendes informationssøgning er en organiseret sammenhæng af aktiviteter både i deres gruppe, hus og på biblioteket, og den består af viden og engagement, som supplerer hinanden. Informationssøgning er en gruppeaktivitet, som inddrager de muligheder, der er for at sikre sig litteratur til projektarbejdet.

Lloyd ser informationskompetence som en sociokulturel praksis, der udspiller sig forskelligt i

forskellige praksisser og kan identificeres igennem nogle fællestræk. Det sociokulturelle landskab /praksis på Sambas består af vejledere, andre studerende, studieordning, kurser, projektskrivning mv. Vejlederen spiller en stor rolle for gruppen også mht. informationssøgning.

Det er dog ikke altid at informationssøgning opfattes som en eksplicit del af vejlederens rolle og gruppen kan få en vejleder, som ikke kender til det valgte emnefelt. De studerende søger derfor hen, hvor der er hjælp at få, og de deler deres erfaring med hinanden og lærer af hinanden.

De studerendes informationssøgningskompetence fremstår som mangfoldig og med inddragelse af mange 'værktøjer' og er hele tiden i bevægelse. De studerende forholder sig både åbne og kritiske over for de muligheder, de har for at finde de informationer og den litteratur, de har brug for i projektarbejdet.

4.1 Bibliotekets rolle

Hverken de studerende eller vejlederne opfatter biblioteket som en del af uddannelsesmiljøet på Sambas. Biblioteket er noget eksternt, som ikke nødvendigvis spiller den store rolle i informationssøgningen. Biblioteket er et af de mange redskaber, de studerende bruger, men både bygning og bibliotekspersonaler ligger fjernt fra de studerendes daglige færden og har ikke stor plads i deres bevidsthed og slet ikke, hvis vejlederen ikke omtaler biblioteket som en mulighed. Hvis de studerende får gode erfaringer på og med biblioteket, bliver biblioteket dog en vigtig del af informationssøgningen og en erfaring, de deler med deres medstuderende. De fleste af de interviewede studerende bruger biblioteket aktivt, men der skrives – og består – mange projektrapporter, hvor RUB ikke er blevet brugt.

De studerende møder altså ikke nødvendigvis biblioteket i studiet med mindre de selv opsøger det, og de opfatter ikke 3-timers litteratursøgningskurset som et kursus på lige fod med de øvrige kurser på Sambas, men netop som et kursus *på biblioteket*, altså ude af kontekst.

Når bibliotekets informationssøgningskursus opfattes som ude af kontekst, giver det ikke mening og de kedelige erfaringer, som de interviewede gav udtryk for, vil med deres ord: *sprede sig som ringe i vandet*. Det er både de gode og dårlige erfaringer, de studerende deler.

Biblioteket må tage sine kursustilbud op til overvejelse og i dialog med studiemiljøet finde frem til en form, hvor de studerende opfatter det som meningsfuldt og som en del af deres projektarbejde.

RUBs tilbud om Book-en-bibliotekar som de studerende selv tilmelder sig, opfattes som meningsfuld, da den tager udgangspunkt i gruppens konkrete projektemne og dermed integrerer informationssøgningen i projektarbejdet.

Vejlederne ser gerne en mere organiseret og personlig kontakt mellem bibliotek og basisuddannelse. Det personlige forhold mellem vejleder og gruppe, som er vigtigt på Sambas, kan muligvis overføres til biblioteket, således at det er den samme gruppe bibliotekarer, som følger basisuddannelsen.

Det er bemærkelsesværdigt, at selv om litteratursøgningskurset på biblioteket er medtaget som en del af metodekurset i studieordningen, tages det ikke alvorligt på Sambas – de ved det knap nok. Et projekt bedømmes på indholdet og er det i orden, er litteratursøgningen ikke interessant og ses ikke som et læringsparameter og derfor starter de studerende stort set på bar bund hvert semester mht. informationssøgning.

Hvis biblioteket ønsker at være en del af praksissen på Sambas, må det være aktivt til stede på uddannelsen. Det kan fx. gøre bibliotekskurser meningsfulde, hvis det stadig er det, der skal tilbydes, og også støtte de studerende i studieordningens krav om at kunne foretage en litteratursøgning. Vejlederens tilgang til informationssøgning har betydning for, hvordan projektgruppen selv søger. Derfor er det vigtigt at inddrage vejlederne i diskussionerne og i planlægningen af et sådant samarbejde. Det vil også give biblioteket en viden om, hvad der rører sig og undervises i på basisuddannelsen, så bibliotekets indkøb passer det til, der efterspørges.

5. Perspektivering

Viden og innovation er for tiden et benyttet mantra for fremgang i samfundet. I RUCs Strategiplan 2015 står der bl.a. at universitetet må forholde sig til: 'Udviklingen fra industrisamfundets homogene masseproduktion til videnssamfundets udviklingsbrud og behov for at gå nye veje (s.3) Vi mener, at der hermed stilles skærpede krav til informationskompetence i mange sammenhænge og på flere niveauer både i uddannelses- og forskningsverdenen. Biblioteket er en vigtig aktør ikke kun som central for forskningsregistrering og som et socialt opholdssted, men i høj grad som et læringsunivers for kritisk informationssøgning.

I denne opgave har vi haft fokus på Sambasuddannelsen ud fra den forståelse, at informationskompetence ikke bare er et sæt regler om litteratursøgning, men at det også omfatter evnen til at forstå og være en del af en social kontekst og tilmed at kunne bruge den viden i en aktiv læreproces. Det betyder i praksis, at vi som bibliotekarer skal kunne inkludere vores indsigt i den vejledning og undervisning, som vi tilbyder og gøre det på en måde, så det bliver meningsfuldt for de studerende.

Som en opfølgning på vores undersøgelse vil vi tage initiativ til, at der på Sambas-uddannelsen etableres personlige kontakter i et netværk af vejledere og bibliotekarer, som kan sikre en mere smidig og uformel formidling af informationer, ønsker og behov. Vi tror det er en god ide at være personligt synlige på uddannelsen, når de studerendes projektemner er besluttet for at give en hurtig, foreløbig indføring i databaser og samtidig reklamere for Book en bibliotekar. Vi vil også gøre mere effektivt brug af læringsfaciliteter ved bl.a. at lægge informative links til bibliotekarer og databaser m.m. på de websites, vi ved de studerende benytter.

Samtidig opfordrer vi til, at der overordnet fra RUC fokuseres tydeligere på, hvor vigtigt det er at styrke de studerendes informationsskompetence og gerne helt fra uddannelsens start.

Tidligere direktør for CBS Learning Lab og RUCs nuværende prorektor Hanne Leth Andersen har i publikationen ' Informationskompetence i udvikling' (s. 3 ff) udtrykt følgende:
 "Bibliotekerne kan levere en vare ind i uddannelserne som uddannelserne ikke altid er bevidste om. I samarbejdet om informationskompetence kan de ofte overbelastede undervisere hente en uventet

stærk hjælp direkte ind i undervisning og vejledning. Hverken undervisning eller vejledning skal i moderne uddannelser opfattes som isolerede størrelser, hvor underviseren er eneste aktør endsige autoritet. Bibliotekerne er en vigtig aktør i uddannelseslandskabet.”

Det kan ikke siges mere præcist !

Litteraturliste

Aggerbeck, Mai ; Lis Faurholt (2010) : Informationskompetence går nye veje. I: Revy, Vol 33, No 4 s. 4-5

At forstå biblioteket : en introduktion til teoretiske perspektiver. (2008) Red. af Jack Andersen; Henrik Jochumsen; Casper Hvenegaard Rasmussen. Kbh., Danmarks Biblioteksforening (eksp.), Danmarks Biblioteksskole. 267 s.

Att lära informationssökning för yrkeslivet: om bibliotekarier, lärare och sjuksköterskor(2009) I: Informationskompetenser : om lärande i informationspraktiker och informationssökning i lärandepraktiker Red. Jenny Hedman; Anna Lundh. Stockholm: Carlsson. - 295 s

Bohn, Jette ; Lars Kiel Bertelsen Informationskompetence kommer ikke af sig selv. I: Revy, Vol 33, No 4 s. 8-11

Cotta-Schønberg, Michael (2009): En refleksion over universitetsbibliotekets fremtidsperspektiv anno 2009 I: Dansk Biblioteksforskning årg. 5, nr. 2/3 s. 5-19

Gældende studiehåndbog

http://www.ruc.dk/fileadmin/assets/sambas/studieordninger_udfyldende_regler_studiehaandbog/Studieh%C3%A5ndbog%20korrekt.pdf (besøgt januar 2011)

Halkier, Bente og Iben Jensen (2008): Det sociale som performativitet: et praksisteoretisk perspektiv på analyse og metode. I: Dansk Sociologi no.3/19 s. 50-68

Hedman, Jenny ; Anna Lundh och Olof Sundin (2009): Att lära informationssökning för yrkeslivet: om bibliotekarier, lärare och sjuksköterskor I: Informationskompetenser : om lärande i informationspraktiker och informationssökning i lärandepraktiker. Red. Jenny Hedman; Anna Lundh. Stockholm: Carlsson, - 295 s

Hjørland, Birger (2009) Visioner for forskningsbiblioteker I: Dansk Biblioteksforskning årg. 5, nr. 2/3 s. 21-88

Kuhlthau, Carol Collier (2004) Seeking Meaning. A Process Approach to Library and Information Science. 2. ed. Westport, CT : Greenwood, xvii, 247 s.

Kvale, Steinar (2009) Interview : introduktion til et håndværk / på dansk ved Bjørn Nake 2. udgave / Steinar Kvale, Svend Brinkmann. Kbh. : Hans Reitzel, - 376 sider
Originaltitel: Interviews.

Lave, Jean & Etienne Wenger (2003) Situeret læring - og andre tekster ; på dansk ved Bjørn Nake ; dansk forord af Steinar Kvale. Kbh. : Hans Reitzel, 247 s.

Informationskompetence i udvikling. (2009). Hanne Leth Andersen (Red.) . Arbejdsrapporter fra Center for Undervisningsudvikling. Det Humanistiske Fakultet og Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet. Arbejdsrapport 2009-2

http://humaniora.au.dk/fileadmin/www.humaniora.au.dk/center_for_undervisningsudvikling/publikationer/arbejdsrapporter/infkompetence.pdf

Lipponen, Lasse (2010) Information literacy as situated and distributed activity. I: Practising information literacy : bringing theories of learning, practice and information literacy together .Ed. by Annemaree Lloyd; Sanna Talja, Wagga Wagga, N.S.W., Centre for Information Studies, Charles Sturt University. - xx, 378 s.

Lloyd, A. (2007) Recasting information literacy as sociocultural practice: Implications for library

and information science researchers. In: Information Research, 12(4) paper colis34. [Available at <http://InformationR.net/ir/12-4/colis34.html>]

Lloyd, Anne (2005) No man (or woman) is an island: information literacy, affordances and communities of practice. Australian Library Journal, Aug2005, Vol. 54 Issue 3, p230-237, 8p

Lloyd, Anne and Kirsty Williamson (2008) Towards an understanding of information literacy in context: implications for research. In: Journal of Librarianship and Information Science 2008, 40:3 [Available at <http://lis.sagepub.com/content/40/1/3>]

Lloyd, Annemaree (2010) Framing information literacy as information practice: site ontology and practice theory Journal of Documentation Vol. 66 No. 2, pp. 245-258. The current issue is available at www.emeraldinsight.com/0022-0418.htm

Lloyd, Annemaree (2005) Information literacy: Different contexts, different concepts, different truths? In: Journal of Librarianship & Information Science, Vol. 37 Issue 2, p82-88, 7p;

Lloyd, Annemaree (2010) Information literacy landscapes : information literacy in education, workplace and everyday contexts. Oxford : Chandos Pub. xvi, 192 s.

<Modulopgave 1: om projektbibliotekarordningen.> (2009): De fokuserer enormt meget på litteraturlister...: en modulopgave om Projektbibliotekarordningen ved Roskilde

Universitetsbibliotek. Af Hanne Stube og Trine Winther Johannsen Masteruddannelsen ved Danmarks Biblioteksskole <http://rudar.ruc.dk/handle/1800/4310>

<Modulopgave 2: om søgeadfærd.> (2010): Book en bibliotekar: en modulopgave om søgeadfærd.

Af Hanne Stube og Trine Winther Johannsen. Masteruddannelsen ved Danmarks Biblioteksskole <http://hdl.handle.net/1800/5380>

Moring, Camilla (2006) Hverdagsliv i arbejdsliv: informationssøgning som deltagelse og meningsforhandling i praksis. Dansk Biblioteksforskning nr. 1, 2. årgang, 2006, s. 17-26

Pilerot, Ola (2009) Högskolestudenters informationskompetens I: Informationskompetenser : om lärande i informationspraktiker och informationssökning i lärandepraktiker. Red.

Jenny Hedman; Anna Lundh. Stockholm: Carlsson, 2009. - 295 s

Sadler, Elizabeth; Lisa M Given,(2007) Affordance theory: a framework for graduate students' information behavior. Journal of Documentation, Vol. 63 Issue 1, p115-141, 27p This current issue is available at www.emeraldinsight.com/0022-0418.htm

Schatzki, Theodore R. (2000) Introduction: practice theory I: Practice Turn in Contemporary Theory. Ed. by Schatzki, Theodore R. Knorr-Cetina, K. Savigny, Eike. Routledge, 253 p

Seminar om informationskompetence afholdt af DEFF og VidenDanmark d. 22.04.10

<http://videndanmark.dk/22-4-Infokompetence.429.0.html>

Sense-Making methodology reader: selected writings of Brenda Dervin (2003) / ed. Dervin, Brenda and Lois Foreman-Wernet. New Jersey: Hampton Press

Studieordninger på RUC <http://magenta.ruc.dk/ruc/internesider/regelsamling/studieordninger/> (besøgt januar 2011)

Wenger, Etienne (2004) Praksisfællesskaber : læring, mening og identitet ; på dansk ved Bjørn Nake . Kbh. : Hans Reitzel - 364 s.